

A magyar katonai hírszerzés kihívásai a rendszerváltást követően

Jelige: 221BE6

Pályamunka lezárásának időpontja: 2014. 04.26.

2015.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezető:	3
2. Hírszerzéssel kapcsolatos fogalmak, általános meghatározások:	4
3. A hírszerzési ciklus:	8
4. A hírszerzés ágai:	11
5. A magyar katonai hírszerzés története:	16
6. Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat:	24
7. A katonadiplomácia helye, szerepe a katonai hírszerzésben:	29
8. A szövetségi rendszerből adódó kihívások:	33
9. Kockázatok, kihívások a Nemzeti Biztonsági Stratégia és a Nemzeti Katonai Stratégia alapján:	36
10. A katonai hírszerzés tevékenységét érintő másodlagos kihívások:	42
11. Összegzés:	44
12. Források:	47

1. Bevezető:

A modern világban a hírszerző és biztonsági szolgálatok meghatározó szerepet játszanak az államok kül- és biztonságpolitikájának alakításában, stratégiai döntéseik meghozatalában, és saját biztonságuk szavatolásában.

A rendszerváltást követő időszakban a katonai felderítő/hírszerző rendszert új nemzetbiztonsági struktúra váltotta fel, 1990-ben megalakult a Honvéd Vezérkar Katonai Felderítő Hivatal és a Magyar Honvédség Katonai Biztonsági Hivatal. 1995 decemberében a Parlament elfogadta a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvényt, amely rendezte a szolgálatok jogállását és feladatait. A törvény alapján megalakult a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatala és a Magyar Köztársaság Katonai Biztonsági Hivatala. A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló, 2011 novemberében módosított 1995. évi CXXV. törvény rendelkezései, valamint a 128/2011. (XII. 2.) HM utasítás alapján 2012. január 01-jén a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal és Magyar Köztársaság Katonai Biztonsági Hivatal összevonásával megalakult a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat. Az integrációnak köszönhetően a nemzetbiztonsági tevékenység még hatékonyabbá vált, ezáltal felgyorsult az információáramlás, koncentráltabbá vált a missziókban résztvevő magyar kontingensek nemzetbiztonsági támogatása és védelme, valamint javult a védelempolitikai tervező és szervező tevékenységéhez szükséges katonapolitikai, haditechnikai és katonai információk megszerzése, továbbá a felderítő és elhárító tevékenység koordinációja.

Az elmúlt néhány évtized technológiai fejlődése magával hozta a hírszerző szolgálatok eszközeinek modernizációját. A távközlés, az informatika és az elektronikus adatfeldolgozás egyre gyorsuló fejlődésének következtében a szolgálatok SIGINT (Signals Intelligence) képességei ugrásszerűen javultak. A speciális technikai háttér az emberi erővel folytatott adatszerzést is befolyásolta: a technikai és az emberi eszközök aránya is jelentősen megváltozott. A technikai megoldások előretörése és túlsúlya bizonyos fokig megkérdőjelezhető lehet. Gondoljunk például a terrorizmusra, amely bebizonyította, hogy az egyes embercsoportok, az egyes emberek viselkedésében, gondolataiban az infokommunikációs eszközök nem tudnak olvasni. Ebből kifolyólag a közvetlen emberi erővel folytatott hírszerzés, a HUMINT (Human Intelligence) szerepét nem célszerű elhanyagolni, sőt az eredményesség érdekében a megfelelő módon kell kezelni jelen korban is.

Az állami vezetés védelmi, katonapolitikai-katonai információs tevékenységének egyik eleme a katonadiplomáciai információszerzés. A katonai attasé a diplomáciai külképviselet

tevékenységébe illeszkedve a biztonságpolitika fegyveres erőkkel kapcsolatos nemzetközi együttműködési, képviseleti, kommunikációs és információs feladatok végrehajtója, a védelmi érdekek képviselője és érvényesítője, aki az államfőt, mint a fegyveres erők főparancsnokát, továbbá a honvédelmi minisztert és a vezérkari főnököt, illetve az egész haderőt együttesen képviseli a védelemdiplomáciai, a nemzetközi katonai kapcsolati érdekek érvényesítése során.

A nemzetközi környezet bizonytalanabbá, kiszámíthatatlanabbá vált a XXI. századra. A biztonsági kihívások, kockázatok, veszélyek megelőzése, kezelése és az érdekérvényesítés meghatározóan a katonai hírszerző szolgálatok illetékességi körébe tartozik. A nemzetbiztonsági tevékenység a nemzetközi biztonsági környezet megváltozása miatt jelentősen felértékelődött. A széles látókörű kormányok felismerve ezeket a kihívásokat kénytelenek átértékelni és a feladatokhoz rugalmasan alkalmazkodóvá tenni nemzetbiztonsági tevékenységüket.

Dolgozatomban a magyar katonai hírszerző szolgálatok működésében, tevékenységében, a rendszerváltás után bekövetkező változásokra, valamint a napjainkban jelentkező biztonsági kihívásokra, feladatokra szeretnék rávilágítani, különös tekintettel a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatot illetően.

2. Hírszerzéssel kapcsolatos fogalmak, általános meghatározások:

Ahhoz, hogy érthetővé váljon, mi is az a hírszerzés, szükséges néhány fogalom ismertetése. A hírszerzés nem egy fegyver, amely képes eldönteni egy csatát, hanem egy eszköz, melynek hiánya jelentős veszteségeket okozhat.

Az **adat** elemi ismeret; tények, fogalmak olyan megjelenési formája, amely alkalmas különböző eszközökkel vagy ember által történő értelmezésre, feldolgozásra, továbbításra.¹

Az adatokból emberi intellektualitás vagy géppel történő feldolgozás útján ismeretekre teszünk szert. Az **információ** olyan új ismeret, amely megszerzője számára szükséges és korábbi tudása alapján értelmezhető, továbbá bizonytalanság szüntethető meg segítségével. Az információ – lényegretörően fogalmazva - értelmezett adat.²

Vezetéstudományi szempontból az információ az optimális döntések meghozatalához szükséges adatok összessége. Ezt továbbgondolva, a hírszerzés célja a politikai és katonai döntéshozók támogatása információkkal. A megfelelő informáltsággal csökkenthetőek a kockázatok,

¹ http://informatika.gtportal.eu/index.php?f0=alapfogalmak_01

² http://informatika.gtportal.eu/index.php?f0=alapfogalmak_01

növelhető a döntések megalapozottsága.³ Populáris megfogalmazásban: „*az információ hatalom, ha jól használod, győzelem.*”

A **hír** - újságírói meghatározás szerint - ellenőrzött és igaznak bizonyult információ. A hírrel szemben támasztott követelmény, hogy legyen rövid, tömör, jól érthető, tárgyilagos, aktuális, hiteles, megbízható forrásból származzon, valamint feleljen meg a ki?, mit?, mikor?, hol?, hogy?, miért? kérdésekre.⁴

Clausewitz A háborúról c. művében a következőképpen fogalmaz: „*híreken azoknak az értesüléseknek az összességét értjük, amelyeket az ellenségről és országáról szerzünk, és amelyek elgondolásainak és cselekedeteinek alapját képezik.*”⁵

A **hírszerzésről** általános fogalom nincs, de sok hasonló értelmezéssel találkozhatunk a hadtudományi szakirodalom neves szerzőinek különböző tanulmányaiban. Az egyik legegyszerűbb meghatározás Thomas F. Troytól származik, szerinte a hírszerzés nem más, mint az ellenség megismerése.⁶

A Hadtudományi Lexikonban az alábbi meghatározásokkal találkozhatunk:

hírszerzés: *titkosszolgálati tevékenység egyik alapvető szolgálati ága, amely külföldi bizalmas politikai, gazdasági, technikai, tudományos, katonai híryananyagok, adatok, információk tervszerű gyűjtését, elemzését, értékelését végzi nyílt és titkosszolgálati erőkkal, eszközökkel, módszerekkel.*⁷

felderítés: *az állami apparátus vezető szervei és a különböző szintű parancsnokságok azon intézkedéseinek, rendszabályainak és tevékenységeinek összessége, amelyek egy ország vagy ország csoport érdekeiről, célkitűzéseiről, szándékáról, terveiről, tevékenységéről, erőforrásairól, helyzetéről, fegyveres erőinek felépítéséről, csoportosításáról, haditechnikájáról, kiképzettségi színvonaláról, hadrafoghatóságáról, harckészültségi helyzetéről és a hadszíntérré váló terület előkészítéséről szóló adatok megszerzését, gyűjtését és tanulmányozását célozzák.*⁸

³Dr. Czuprák Ottó - Dr. Kovács Gábor: Vezetés- és szervezéstudomány, Nemzeti Közsolgálati és Tankönyvkiadó Zrt., Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 2013.

⁴<http://eduline.hu/segedanyagtalalatok/letolt/3574> letöltve: 2014.04.15.

⁵<http://hu.scribd.com/doc/124892750/Carl-von-Clausewitz-A-haborurol-I-kotet>

⁶Dr. Kis-Benedek József: Az emberi erővel folytatott információszerzés(HUMINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Budapest, 2013.

⁷Hadtudományi Lexikon, Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995.

⁸Hadtudományi Lexikon, Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995.

***katonai hírszerzés:** a katonai felderítő szerveknek békében és háborúban, megszakítás nélkül, minden lehetőség felhasználásával folytatott tevékenysége az ellenséges vagy várhatóan ellenséges ország (államkoalíció) katonapolitikai helyzetére, hadigazdasági potenciáljára, fegyveres erőire, valamint a hadszínterekre vonatkozó adatok megszerzése és tanulmányozása céljából. A tevékenységek térsége, a megoldandó feladatok jellege és bevont erők rendeltetése szerint földi, légi, tengeri, kozmikus és különleges felderítés különböztethető meg.*⁹

A hírszerzés hagyományosan polgári és katonai hírszerzésre tagolódik, melyből a katonai hírszerzést katonai felderítés megfogalmazásban használják általában. A katonai hírszerzés a katonai nemzetbiztonsági tevékenység egyik alapvető szolgálati ága, amely külföldi eredetű és a külföldre vonatkozó katonapolitikai és katonai híryananyagok, adatok és információk tervszerű gyűjtését, elemzését-értékelését és jelentését végzi nyílt és titkos erőkkel, eszközökkel és módszerekkel. A stratégiai/hadászati szintű hírszerzés a felderítés egyik formájának tekinthető, vagyis a hírszerzés a felderítés részét képezi. A hírszerző szolgálatok stratégiai/hadászati szintű hírszerzés során szerzett információkkal támogatják az állami és katonai vezetés munkáját. A katonai műveletek felderítő támogatásának keretében kerül végrehajtásra a hadműveleti és harcászati szintű hírszerzés, amely azoknak a katonai parancsnokoknak a munkáját segíti, akik közvetlen alárendeltségébe harcászati/hadműveleti szintű tevékenységet folytató alegységek tartoznak. A legjelentősebb eltérés a hadászati, valamint a hadműveleti és harcászati szintű felderítés között, hogy hadműveleti és harcászati hírszerzés során a felderítő csapatok tevékenységüket nem rejtetten, hanem nyíltan, egyenruhában hajtják végre.¹⁰

Az **összadatforrású hírszerzés** összefogja mindazon szervezetek tevékenységét, amelyek bármilyen forrásból származó adatgyűjtést folytatnak, főként az emberi erővel végzett hírszerzés, a képi felderítés, a mérés és jelmeghatározás, a rádióelektronikai felderítés és a nyílt forrású adatszerzés által megszerzett információk felhasználásával. A hadműveletek tervezése, előkészítése, végrehajtása és értékelése során általában a több forrásból származó információkra támaszkodnak.¹¹

Az amerikai származású Roy Godson úgy vélte, hogy az eltérő nézeteket valló politikai rendszerek a hírszerzésre vonatkoztatott fogalmi jellemzői közel azonosak. A hírszerző

⁹ Hadtudományi Lexikon, Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995.

¹⁰ Dr. Kis-Benedek József: Az emberi erővel folytatott hírszerzés (HUMINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2013.

¹¹ Intelligence FM 2-0, U.S. Army Intelligence Center of Excellence, Fort Huachuca, March 2010, <http://www.fas.org/irp/doddir/army/fm2-0.pdf> letöltve: 2014.03.28.

szolgálatok céljai az érdekeltségek függvényében eltérőek lehetnek, de általánosságban elmondható, hogy tevékenységük részét képezi az információgyűjtés, a megszerzett információk elemzése, a megszerzett információ felhasználása más kormányokkal, csoportokkal, katonai erőkkel kapcsolatban, amelyekről feltételezhető, hogy érinti a szóban forgó kormány biztonságát. Ez egy olyan titkos tevékenység, melyet a biztonsági kihívást jelentő csoportok, kormányok, mozgalmak magatartásának és összetételének megismerése céljából végeznek.¹²

Az önálló nemzeti hírszerzés az állami szuverenitás egyik lényeges eleme. Belátható, hogy minden állam folytat hírszerzést, és minden állam lehet a hírszerzés célpontja - bárki a hírszerző szolgálatok látókörébe kerülhet. Ha csak a magyar hírszerzés történetét tekintjük, látható, hogy a szövetségesi-ellenségi viszony az idő előrehaladtával megváltozhat, a szövetségi rendszerek nem állandóak. Az államok hírszerző tevékenységének hátterében mindig az aktuális nemzeti érdekek állnak, ezek alapján kerül kijelölésre az hírszerzés fő iránya. Az állam biztonságának egyik kulcsfontosságú összetevője a megfelelő képességekkel rendelkező és szakszerű tevékenységet folytató hírszerző szolgálat.¹³

A **titkosszolgálat** megnevezés egy gyűjtőfogalom, amely nincs tekintettel az adott történelmi korszakra, független a konkrét politikai-hatalmi kontextustól, az állam egyik funkciójára és ennek intézményére, szervezetére utal, amely rejtett keretek között, nyílt és titkos források felhasználásával, speciális hírszerző és/vagy elhárító tevékenységet folytat. Alapvető célja az adott állam szuverenitásának, külső és belső biztonságának fenntartása. A szakirodalom, a média, a köznyelv és a szaknyelv egyaránt azonosan értelmezi a titkosszolgálat fogalmát, bár valós tevékenységét más-más mélységig ismeri. A titkosszolgálatok - a sajátos belső normák és szakmai hagyományok miatt - szakmai tevékenysége céljait és eszközeit tekintve speciális. Az általuk birtokolt ismeretanyag jellege miatt a specifikusan általuk alkalmazott eljárások jelentősen eltérnek az állam más területein vagy a biztonsági szférában végzett tevékenységektől.¹⁴

Az információ - az anyaghoz és az energiához hasonlóan - fontos szerepet játszik a világban. Az 1990-es években kezdődő hírszerzési forradalom lezajlását követően, a XXI. századra

¹²Dr. Izsa Jenő: Nemzetbiztonsági alapismeretek (A titkosszolgálatok működése), Egyetemi Jegyzet, ZMNE KLHTK Biztonság- és Védelempolitikai tanszék, Budapest, 2009, <https://olibox.uni-nke.hu/cgi-olibox91/w207.bat?session=1414656512&infile=&sobj=4493&cgimime=application%2Fpdf> letöltve: 2014.03.28.

¹³Botz László: Hírszerzés a NATO kapujában Új honvédségi szemle LIII. évfolyam 3. szám, 1999. március

¹⁴Izsa Jenő: A titkosszolgálatok tevékenységének általános jellemzői, ellenőrzésük és irányításuk kérdései, Szakmai Szemle, 2009. 2. szám, http://www.kfh.hu/hu/letoltes/szsz/2009_2_szam.pdf letöltve:2014.03.17.

létrejövő információs társadalomban az információs kapcsolatok révén szerveződtek meg a világot behálózó rendszerek. Ezzel párhuzamosan fejlődött a hálózatközpontú információs hadviselés, amely az információ=hatalom elvet követve igyekszik minél több adatot szerezni érdekei érvényesítéséhez, saját biztonságának fenntartásához. Ezzel egyidőben terjedt el a hírszerzés/felderítés helyett a rendszerszemléletű információszerzés (adatgyűjtés) kifejezés, amely jobban illik erre a tevékenységre.¹⁵

A hírszerzés tudatos, tervszerű tevékenység, amely az állami szférában mindig a hírszerzést működtető kormányzat igényéből indul ki, amely meghatározza feladatát. Általában a feladatot az állami szervezetek szabják meg, de nem kizárt az sem, hogy a hírszerző szervezet saját maga részére fogalmaz meg teendőket, természetesen nem öncéllal. Ha az alábbi meghatározás alapján a hírszerzést tevékenységként értelmezzük, akkor tevékenységi folyamat *ciklusként* is felfogható, de erről a következő fejezetben lesz szó részletesebben.¹⁶

3. A hírszerzési ciklus:

A hírszerzési ciklus nem csak a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatra jellemző működést mutatja be, hanem a hírszerző szolgálatokra általánosan jellemző a nemzetbiztonsági hírszerzés komplex tevékenységi rendszerét szemlélteti, amely egy meghatározott, egymásra épülő lépésekből álló folyamat. Fő célja olyan információk megszerzése, amelyek rámutatnak az ország biztonságát veszélyeztető tényezőkre, valamint befolyásolhatják az állami és katonai vezetők döntéshozatali munkáját a különböző biztonsági kérdésekben. Az információk nem megszerzett adathalmazként kerülnek a döntéshozók elé, hanem feldolgozást, elemzést-értékelést követően, kész tényekként kerülnek a vezetők kezébe.

A szakirodalomban a klasszikus hírszerzési ciklus öt elemből áll, amelyek a következők:

- információigények fogadása
- adatszerzés
- adatfeldolgozás
- elemzés-értékelés
- tájékoztatás

A folyamat első lépéseként a hírszerző szolgálatoknál megtörténik a felhasználói információigények fogadása. A folyamat ezen momentumában a döntéshozók kérdéseket

¹⁵Várhalmi A. Miklós: A hírszerzés, felderítés szerepe és jelentősége a XXI. századi NATO számára, 2008., www.varhalmi.hu/cucc/37241.rtf letöltve:2014.03.19.

¹⁶Dr. Kis-Benedek József: Az emberi erővel folytatott hírszerzés (HUMINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobilka István, Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Budapest, 2013.

fogalmaznak meg, amelyekre kapott válaszok szükségesek döntéseikhez, tárgyalásaikhoz. Általában a hírszerzést működtető kormányzat fogalmaz meg hírigényeket, azonban a hírszerző szervezet is tervezhet feladatot saját maga részére.

Az információigények értelmezése után megkezdődik a szükséges adatok és információk megszerzése. Az adatszerzés több típusa különböztethető meg, attól függően, hogy milyen eszközökkel vagy módszerekkel történik az adatok összegyűjtése. Az adatszerzés hatékonysága növelhető, ha nem csupán egy forrásból gyűjtenek adatokat, hanem több hírszerzési ág tevékenysége által megszerzett, úgynevezett összadatforrású információkat használnak fel.

A folyamat következő lépése a megszerzett adatok feldolgozása. A technikai eszközökkel történő hírszerzés során a megszerzett adatok (jelek, kódok, képek, mérési adatok) többnyire nem olvasható formában jelennek meg. Az elemzés-értékelés megkezdése előtt átalakítják az adatokat információkká, amelyhez speciális képzettség szükséges.

Az elemző-értékelő szakaszban megtörténik az adاتفeldolgozás utáni információk elemzése és értékelése, ok-okozati tényezők feltárása, következtetések és prognózisok megfogalmazása.

Ha az elemző-értékelő szakemberek úgy vélik, hogy sikerült a felhasználók információigényeire a válaszokat megtalálni, akkor jelentéseket készítenek. Ezt követően a jelentéseket eljuttatják a döntéshozókhöz, ekkor kerül sor a tájékoztatásra, amely történhet szóbeli és írásbeli formában is.¹⁷

A klasszikus hírszerzési ciklus nem említi, de a folyamat fontos eleme az egyes szakaszok között fennálló visszacsatolások rendszere, amely abban az esetben fontos, amikor a döntéshozók információigényei pontosításra szorulnak. Az adatszerző szervezetek hasonlóan járnak el a hírszerző szervezet felé, ha a meghatározott feladatokat nem tudják értelmezni. Az elemző-értékelők is visszajeleznek az adatszerzők felé, ha mennyiségét és minőségét tekintve nem megfelelő a megszerzett adat és információ. Ekkor kiegészítő feladatot szabnak az adatszerzőknek, valamint minden megszerzett adat vonatkozásában visszajelzést adnak, hogy mennyire támogatta az adott információ a hírszerzési feladat sikeres végrehajtását. Ez a visszacsatolás jelen van a tájékoztatás szakaszában is, amikor a felhasználóval történő közlést

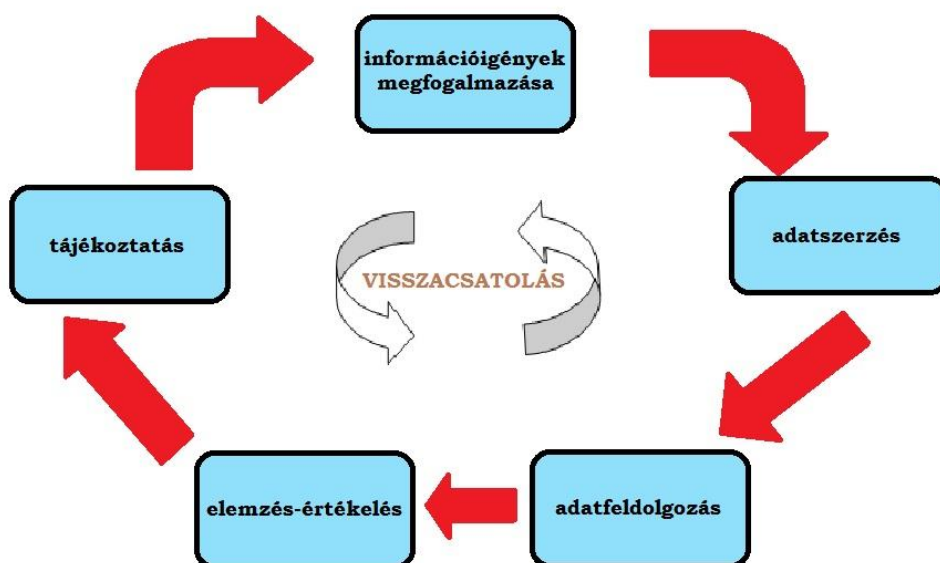
¹⁷Dr. Vida Csaba: A hírszerzési ciklus, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2013.

követően megtörténik a reagálás a hírszerzés termékére, amely akár egy új ciklust is elindíthat.¹⁸

Dr. Vida Csaba *Létezik-e még a hírszerzési ciklus?*¹⁹ című tanulmányában a hírszerzési ciklus elemzését követően különböző hibákat állapított meg, amelyeket a ciklus nem ábrázol megfelelően vagy egyáltalán nem is említ. Nem célom a hibák részletes leírása, javításukra tett javaslatok megfogalmazása, csupán tájékoztató jelleggel, a teljesség igénye nélkül említenék meg néhányat:

- az adatszerzők és az elemző-értékelők párhuzamosan végzik tevékenységüket
- információk megosztásának hiánya
- egyes hírszerzési termékek nem a hírszerzési ciklus eredményei
- a hírszerzési folyamat nem írható le egy egyszerű körciklussal, mert a technológiai fejlődés miatt sokkal összetettebbé vált

A ciklus nem a hírszerzési folyamat gyakorlati tevékenységének lépéseit szemlélteti, sokkal inkább az elvi működését modellezi.

1. ábra: A hírszerzési ciklus
szerkesztette: Fodor Zoltán

¹⁸Dr. Vida Csaba: Létezik-e még a hírszerzési ciklus? (Miről szól a hírszerzés?), Felderítő Szemle, XII. évfolyam 1. szám, 2013. szeptember-október, <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-1.pdf> letöltve:2014.03.17.

¹⁹Dr. Vida Csaba: Létezik-e még a hírszerzési ciklus? (Miről szól a hírszerzés?), Felderítő Szemle, XII. évfolyam 1. szám, 2013. szeptember-október, <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-1.pdf> letöltve:2014.03.17.

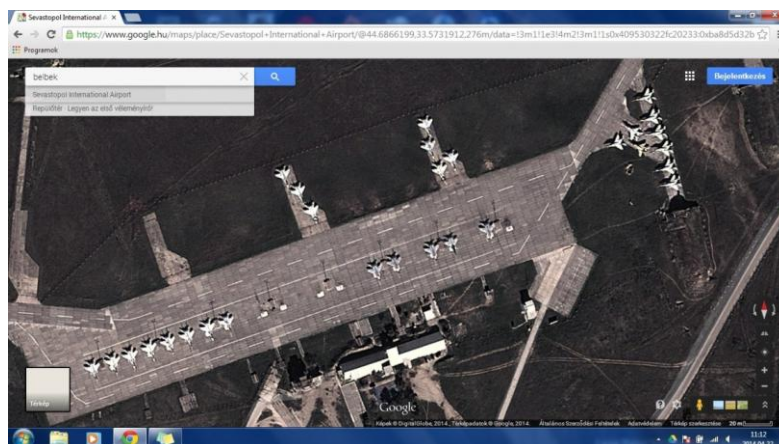
4. A hírszerzés ágai:

A világ különböző hírszerző szolgálatai - technológiai-technikai fejlettségük és anyagi forrásaik nagysága szerint - a számukra megszabott feladatok teljesítéséhez szükséges információk megszerzéséhez különböző forrásokból származó adatokat használnak fel. A minél hatékonyabb adatszerzés érdekében különálló, szakspecifikus hírszerzői tevékenységcsoportok alakultak ki, amelyeket a hírszerzés ágainak nevezünk.

- **IMINT**

(imagery intelligence - képi felderítés)

A repülőgépek és a fényképezőgépek megjelenésével a XX. század elején a légi fényképezés egyre nagyobb szerepet kapott. A világűr meghódításával az IMINT számára új lehetőségek nyíltak, mert a felderítő műholdakkal olyan területekről is képessé váltak felvételeket készíteni, ahol a felderítő repülőgépek alkalmazása nem volt lehetséges vagy nagyon kockázatos volt. A pilóta nélküli repülőgépek (UAV) alkalmazása részben felváltotta a pilóták által végzett felderítő repüléseket. A kisméretű pilóta nélküli repülőgépek - viszonylag alacsony költségeik miatt – elérhetővé váltak a kisebb költségvetésű országok hírszerző szolgálatai és felderítő alegységei számára is. Az IMINT-adatfeldolgozók tevékenysége kulcsfontosságú, ugyanis légi fényképek feldolgozásához, értelmezéséhez, a látott tereptárgyak, objektumok, technikai eszközök azonosításához speciális ismeretrendszer szükséges. Napjainkban már nemcsak a felderítő repülőkről készített légi fényképek, hanem nyílt forrásokból származó képek is az IMINT eszközeivé váltak.²⁰

2. ábra A belbeki légibázisról készült műholdfelvétel

<https://www.google.hu/maps/@44.6862461,33.5730831,417m/data=!3m1!1e3> letöltve: 2013.04.02

²⁰Dr. Vida Csaba: Egyéb hírszerzési ágak, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2013.

- **MASINT**

(measurement and signature intelligence - műszeres felderítés)

Alapvetően egyfajta tudományos és technikai hírszerzésnek lehet tekinteni. A speciális szenzorok alkalmazásával gyűjt adatokat a célterületről, a célobjektumról vagy a céltárgyról.²¹ A szenzorok jellege alapján a MASINT különböző altípusai különböztethetők meg:

- *ACINT (acoustic intelligence - akusztikus felderítés)*
- *RADINT (radar intelligence - radar felderítés)*
- *NUCINT (nuclear intelligence - nukleáris felderítés)*
- *RF/EMPINT (radio frequency/electromagnetic pulse intelligence - rádiófrekvencia/elektromágneses impulzus felderítés)*
- *ELECTRO-OPTINT (electro-optical intelligence - elektrooptikai felderítés)*
- *LASINT (laser intelligence - lézeres felderítés)*
- *CBINT (chemical and biological intelligence - vegyi és biológiai felderítés)*²²

- **TECHINT**

(technical intelligence)

Más államok technikai eszközeinek felderítését végző hírszerzési ág, amely célja, hogy a megszerzett információk felhasználásával az ellenség technológiai fölénye csökkenthető legyen és a technikai eszközök, fegyverek fejlettségét, működését és hatásfokát megismerjék, valamint ellenintézkedéseket vezethessenek be ellenük a minél kisebb veszteségek érdekében.²³

- **GEOINT**

(geospatial intelligence - térinformatikai hírszerzés)

A statikus képi megjelenítés mellett a terepviszonyokról, a távolságokról, a hőmérsékletről készített mérési adatokat, a látható eszközökre és objektumokra vonatkozó információkat, a hőkisugárzások jeleit, környezeti elemeket és más térinformatikai információkat jelenít meg. A modern műholdas és számítógépes

²¹Dr. Vida Csaba: Hírszerzés szerepe, jelentősége, az információgyűjtés fajtái és formái, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2013.

²²Dr. Izsa Jenő: Nemzetbiztonsági alapismeretek (A titkosszolgálatok működése), Egyetemi Jegyzet, ZMNE KLHTK Biztonság- és Védelempolitikai tanszék, Budapest, 2009, <https://olibox.uni-nke.hu/cgi-olibox1/w207.bat?session=1414656512&infile=&sobj=4493&cgimime=application%2Fpdf> letöltve: 2014.03.28.

²³Departure of Defence Dictionary of Military and Associated Terms, Joint Publication 1-02, 8 Nov 2010, http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp1_02.pdf letöltve: 2014.04.05.

technológiának köszönhetően a GEOINT lehetővé teszi, hogy a döntéshozók online kövessék a katonai műveleteket.²⁴

- **CYBINT**

(cyber intelligence - kiberhírszerzés)

A legújabb hírszerzési ág. Az információs forradalmat követően, a XXI. századra létrejövő információs társadalomban az információs kapcsolatok révén szerveződtek meg a világot behálózó számítógépes rendszerek, amelyek az emberek mindennapi életének részévé váltak. A CYBINT célpontjai maguk a számítógépek és az azokat összekötő hálózatok, köztük az Internet. A CYBINT tevékenység végezhető nyílt hálózatokon keresztül, zárt hálózatokba történő betöréssel, valamint számítógépek és informatikai hálózatok által kisugárzott jelek feldolgozásával. A CYBINT csak akkor éri el maradéktalanul célját, ha a hálózatban nem okoz kárt és a megszerzett információ tulajdonosa nem észleli, hogy más birtokába kerültek bizonyos adatai.²⁵

- **FININT**

(financial intelligence - pénzügyi hírszerzés)

Alapvetően a bűnügyi hírszerzést támogatja, amely során a bankadatokat, a tranzakciókat és pénzügyi mozgásokat ellenőrzik.²⁶

- **MARKINT**

(market intelligence - üzleti hírszerzés)

A piackutatás eszközeit alkalmazva a látókörbe került cég tulajdonosi összetételéről, tevékenységéről, termeléséről, pénzügyeiről stb. gyűjt adatokat. Az üzleti hírszerzést általában magáncégek végzik más vállalatokkal szemben. Ugyanakkor a bűnügyi hírszerzés is alkalmazza a MARKINT-et a gazdasági bűncselekmények felderítésére.²⁷

- **CULTINT**

(cultural intelligence - kulturális hírszerzés)

A kulturális hírszerzésre akkor van szükség, ha egy idegen ország területén kívánnak szerepet vállalni üzletileg, politikailag vagy katonailag. A CULTINT vizsgálja az

²⁴Departure of Defence Dictionary of Military and Associated Terms, Joint Publication 1-02, 8 Nov 2010, http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp1_02.pdf letöltve: 2014.04.05.

²⁵Dr. Vida Csaba: Egyéb hírszerzési ágak, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

²⁶Dr. Vida Csaba: Egyéb hírszerzési ágak, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

²⁷Dr. Vida Csaba: Egyéb hírszerzési ágak, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

adott területen élők kulturális hagyományait, vallási kultúráját, viselkedését, az adott közösség magatartási normáit, stb.²⁸

- **OSINT**

(open-source intelligence - nyílt forrású adatszerzés)

„az önálló nyílt adatszerző tevékenység valamely személy vagy szervezet által közzétett, nyilvánosan, legális eszközökkel megszerezhető, vagy korlátozott körben terjesztett, de nem minősített adatoknak a hírszerzési igények kielégítésére, speciális módszertan alapján történő felkutatását, gyűjtését, szelektálását, értékelését és felhasználását jelenti.”²⁹

Az OSINT minden előnye és lehetősége ellenére fontos kiemelni, hogy az összzadatforrású felderítésnek az OSINT csak az egyik forrása, és nem szabad kizárólagos forrásként kezelni, szükség van más forrásokból származó adatokkal történő összevetésére, ugyanis a nyílt forrású anyagok hitelessége gyakran megkérdőjelezhető, jelentős részük téves, megtévesztő vagy hiányos tartalmú. OSINT-források lehetnek: Internet, közösségi oldalak, konferenciák, előadások, nyomtatott és elektronikus média, kereskedelmi műholdak felvételei, tudományos-kutató szervezetek, stb.³⁰

- **HUMINT**

(human intelligence - emberi erőforrások felhasználásával végzett hírszerzés)

"A HUMINT a nemzetbiztonsági tevékenység azon eljárása, amelynek középpontjában az ember áll, akinek ismeretét, képességét a nemzetbiztonsági szolgálatok tervszerűen és szervezett formában használják fel. A HUMINT erre a célra képzett adatszerzők tevékenysége, akik az információkat és az adatokat emberektől, az emberek által használt dokumentumokból és médiákból szerzik a szemben álló erők szándékainak, erejének, képességeinek, eljárásainak, taktikáinak megismerésére. A HUMINT az emberi erőforrást eszközként, egyben információ- és adatszerzési módszerként használja fel aktív és passzív módszerekkel a felderítési/hírszerzési igények megvalósítása érdekében"³¹

²⁸Dr. Vida Csaba: Egyéb hírszerzési ágak, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

²⁹Dr. Vida Csaba: Nyílt forrású adatszerzés (OSINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

³⁰Dr. Vida Csaba: Nyílt forrású adatszerzés (OSINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

³¹Dr. Kis-Benedek József: Az emberi erővel folytatott hírszerzés (HUMINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

- **SIGINT**

(signals intelligence - rádióelektronikai felderítés)

SIGINT tevékenység során kiemelten honi területen a szembenálló fél által üzemeltetett távközlési rendszerek felfedésével és lehallgatásával történik az információgyűjtés. A modern rádióelektronikai felderítő eszközök használatával lehetővé válik az aktív kisugárzás elvén működő elektronikai berendezések helyének meghatározása, lehallgatása, technikai jellemzőinek kiértékelése, a kapott adatok rögzítése. Használatukhoz jól képzett adatszerző és adatfeldolgozó állomány szükséges.³²

A SIGINT három további tevékenységi formát foglal magába:

- *COMINT*

(communications intelligence - rádiófelderítés)

A szembenálló fél vezeték nélküli kommunikációs eszközeinek (rádiók, rádió relék, vezeték nélküli vonalhosszabbítók, WLAN-modemek, mobil- és műholdas telefonok stb.) lehallgatásával végzett adatszerző tevékenység.³³

- *ELINT*

(electronic intelligence - rádiótechnikai felderítés)

„passzív eszközökkel az ellenség üzemelő rádiótechnikai eszközeinek felfedése, iránymérése és üzemelésük figyelése útján technikai és iránymérési adatokat szerez, és ezen adatok feldolgozásával információt biztosít a csapatok csoportosításáról, tevékenységéről és valószínű szándékáról”³⁴

- *FISINT*

(foreign instrumentation signals intelligence - külföldi kisugárzó eszközök felderítése)

A szembenálló fél telemetriás, elektronikus lekérdező, fegyverrendszerek távélesítésre, tűzparancs kiadására és video adattovábbításra alkalmas kisugárzó eszközök lehallgatásával történik az adatszerzés.³⁵

Az elmúlt néhány évtized technológiai fejlődése magával hozta a hírszerző szolgálatok eszközeinek modernizációját. A speciális technikai háttér az emberi erővel folytatott

³²Balogh Péter: Rádióelektronikai felderítés (SIGINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

³³Balogh Péter: Rádióelektronikai felderítés (SIGINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

³⁴Balogh Péter: Rádióelektronikai felderítés (SIGINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

³⁵Balogh Péter: Rádióelektronikai felderítés (SIGINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.

adatszerzést is befolyásolta: a technikai és az emberi eszközök aránya is jelentősen megváltozott. A technikai eszközök többcélú alkalmassága, pontosságuk, gyorsaságuk nagyban megkönnyítették az adatfeldolgozást, elemző-értékelő munkát és a döntés-előkészítést. A kizárólag technikai eszközök használatával szerzett információk félrevezetőek lehetnek. Gondoljunk például a terrorizmusra, amely arra, hogy az emberi viselkedést, cselekvéseket meghatározó gondolatok, szándékok nem detektálhatóak infokommunikációs eszközökkel. Ezt szem előtt tartva a HUMINT szerepét nem célszerű elhanyagolni. Az összadatforrású hírszerzés során meg kell találni az egyes hírszerzési módszerek közötti egyensúlyt a hatékony információszerző tevékenység érdekében.³⁶

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat meghatározóan SIGINT és HUMINT forrásokból származó információkra támaszkodik tevékenysége során. Ha az anyagi források és a technikai felszereltség lehetővé tennék, akkor sor kerülhetne fejlesztésekre, így az állami és katonai vezetők a különböző műveletek tervezése, előkészítése, végrehajtása és értékelése során több forrásból származó információkra támaszkodhatnak.

5. A magyar katonai hírszerzés története:

Ennek a fejezetnek nem célja a hírszerzés kialakulásának, struktúráját érintő változásoknak pontos történelmi áttekintése, csupán néhány jellegzetesebb eseményt említenék a dolgozatom további részeinek érthetőbbé tétele céljából. Elsősorban azokat a változásokat és sajátosságokat említem, amelyek segítik a szövetségi keretek között működő magyar katonai hírszerzés a Varsói Szerződés céljainak megfelelő tevékenységének és a rendszerváltást követő működési sajátosságainak összehasonlítását.

Amióta háborúk léteznek, azóta az emberiséget foglalkoztatja a szembenálló fél erőinek, eszközeinek, terveinek megismerése. Ezt a tevékenységet gyakran a „második ősi foglalkozásnak” nevezték.

Már a honfoglaló magyarok és az őket követő hadvezérek is felismerték a meghódítandó, zsákmányszerzésre ideálisnak tűnő területről történő ismeretszerzés fontosságát. Ennek a gondolkodásmódnak egyik ékes példája a 899. évi itáliai hadjáratot egy évvel megelőző kisebb magyar csapat munkája. Az országba betörve a Brenta folyó partján letáboroztak és megfigyeléseket végeztek az esetleges hadjárat helyszínéről, a természeti viszonyokról, a

³⁶Várhalmi A. Miklós: A magyar titkosszolgálatok megnövekedett jelentősége a XXI. századi védelmünkben, http://www.varhalmi.hu/sub_site.php?doc=361423 letöltve: 2014.04.12.

lakosság számáról és a lehetséges ellenállás nagyságáról. Mindez szervesen hozzájárult a sikeresen lefolytatott hadjáratához.

A további évszázadokban is nagy hangsúly tevődött a nemzeti érdekek érvényesítését, a hadjáratok sikerességét megalapozó nemzeti érdekű hírszerző és felderítő tevékenységre, de a független magyar katonai hírszerzés és elhárítás csupán az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása óta létezik.³⁷

1918-tól az önálló magyar katonai hírszerzést és elhárítást folytató szervezetek felépítését és szabályait a Monarchia hadseregének hasonló struktúrában működő szervezete alapján alakították ki. 1921. június 1-jével a Honvédelmi Minisztérium VI. főcsoportjaként állították fel a Honvéd Vezérkart, ezen belül a 2. Osztály foglalkozott a felderítéssel és az elhárítással. Az 1938. március 2-án kiadott rendelet értelmében megalakult a Honvéd Vezérkar és a 2. Osztály, amelyet már VKF-2. Osztálynak (Vezérkarfőnökség 2. Osztály) neveztek.

A II. világháborút követően a HM csoportfőnökségek keretében működött a hírszerzés és elhárítás. 1953-tól Magyar Néphadsereg Vezérkara 2. Csoportfőnökségének a felelősségébe tartozott a katonai hírszerzés, a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnöksége pedig az elhárításért felelt.³⁸

Az '50-es évek közepétől a Varsói Szerződésből adódó kötelezettségek határozták meg a magyar katonai hírszerzés szervezeti felépítését és feladatrendszerét, amely a vezérkari főnök közvetlen alárendeltségében, az MNVK 2. Csoportfőnökségeként működött. A csoportfőnökség funkcionálisan jól elkülönülő szervezetekből állt:

- operatív (hírszerző) szolgálat;
- tájékoztató (elemző és értékelő) szolgálat;
- rádiófelderítő (rádióelektronikai felderítő) szolgálat;
- csapatfelderítő, hadművelet-, harcászati felderítő szolgálat;
- adminisztratív, támogató és kiszolgáló (gazdálkodási) szervezetek.³⁹

³⁷ Dr. Hajma Lajos nyá. ezredes: A katonai felderítés és hírszerzés története, egyetemi jegyzet, ZMNE Felderítő Tanszék, Budapest, 2001., www.zmne.hu/tanszekek/Hadtortenelem/tematika/spy/hirszerzes.doc letöltve: 2014.04.08.

³⁸ <http://www.kfh.hu/hu/tortenete.html> letöltve: 2014.04.08.

³⁹ Magyar Balázs: A magyar katonai hírszerzés tevékenységének fő iránya és jellemzői a Varsói szerződés időszakában, http://epa.oszk.hu/02400/02463/00002/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2008_2_014-021.pdf letöltve: 2014.04.08.

A hidegháború korszakában a Varsói Szerződés (VSZ) és a NATO versengése magában hordozta a katonai erők egymás ellen történő bevetésének lehetőségét. A VSZ Európát önálló háborús térségként kezelte. Területét három: északnyugati, nyugati és délnyugati hadszíntérre osztotta, ezeken belül hadászati körzeteket, illetve hadászati irányokat jelölt ki. Közép-Európa déli része, Dél-Európa, a Szovjetunió délnyugati körzetei, a Fekete-tenger nyugati része és Észak-Afrika tengerparti sávja alkotta a délnyugati hadszínteret, amely három hadászati irányt foglalt magába: a balkáni, az adriai és az észak-olasz irányt. Az észak-olasz hadászati irány Duna-völgyi- és észak-olasz hadműveleti irányaiban egy szovjet–magyar koalíciós front erőit tervezték alkalmazni úgy, hogy tüzérségi és légi előkészítés után, atomcsapással támadó hadműveletet indítanak a NATO és az osztrák fegyveres erők Ausztria területén kialakított csoportosítása ellen, majd az Alpok átjáróinak birtokbavételét követően kedvező feltételeket alakítottak volna ki a VSZ államok olasz területekre történő betöréséhez.

A VSZ észak-olasz hadászati irányra vonatkozó támadó hadművelet elgondolása alapján közvetlen háborús veszély esetén a Magyar Néphadsereg (MN) 5. hadserege és a MN 3. hadteste átadásra került volna a Magyarországon állomásozó szovjet Déli Hadsereg Parancsnokság állományából megalakuló Dél-nyugati Front Parancsnokságnak. Az ország területén lévő szovjet csapatoktól egy hadosztály és a MN 3. hadtest az 5. hadsereg alárendeltségébe tartozott volna, valamint egy másik szovjet hadosztály a tartalékot alkotta volna. Az országban állomásozó további két szovjet hadosztály pedig a Kárpát-melléki katonai körzetből átirányított szovjet seregtesttel együtt a front jobbszárnyát alkotta volna, részben az egykori Csehszlovákia területén, részben a Duna két partja mentén került volna bevetésre.⁴⁰

Amint az a VSZ erői és a Magyar Néphadsereg csapatai előzőekben ismertetett háborús alkalmazási elgondolásából is kiderül, az '50-es évek közepétől a '80-as évek végéig a Varsói Szerződés és a NATO stratégiai szembenállása határozta meg a hírszerző szolgálatok együttműködését. Az általános együttműködésen kívül a tagállamok között regionális és bilaterális együttműködés is megvalósult. A magyar katonai hírszerzés számára elsősorban a volt Csehszlovákia és a Német Demokratikus Köztársaság katonai felderítő szolgálataival történő kapcsolattartás volt kiemelkedően hasznos. Ebben az időszakban a magyar katonai hírszerzés (felderítés) fő feladatát a NATO fegyveres erőiről, különösen a nyugat-európai nagyhatalmak (NSZK, Olaszország, Nagy-Britannia és Franciaország), valamint az európai

⁴⁰Jakus János: A VSZ gyakorlatainak jellemző vonásai a feltételezett délnyugati hadszíntéren, http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2005/3/2005_3_9.html letöltve: 2014.04.08.

semleges országok (Ausztria és Svájc) katonapolitikájáról és haderőiről történő információszerzés képezte. Ugyanakkor részben globális jellegű is volt és a világ több térségére is kiterjedt, például Közel- és Távol-Keletre, Észak-Afrikára. Ennek megfelelően a feladatrendszer katonapolitikai, haderő, haditechnikai, valamint katonaföldrajzi felderítési feladatokra tagozódott, mindeközben folyamatosan a szövetségi ideológiát szem előtt tartva és a szovjet érdekeket szolgálva, akár a magyar nemzeti érdekeket háttérbe szorítása árán is.⁴¹

Ebben a helyzetben találta a rendszerváltás a magyar katonai felderítés/hírszerzés szervezetét. A Kelet-Közép-Európai régióban Magyarország volt az első rendszerváltó ország. Kérdéssé vált, hogy a szomszédos országok közül kik, milyen ütemben követik a magyar példát, ki válik Magyarország szövetségesévé és ki lesz az ellensége? A Varsói Szerződés megszűnésével a korábbi biztonsági környezet is jelentősen átalakult. A korábbi szövetségi kötelezettségek megszűntek, megváltozott Magyarország politikai orientációja. A politikai vezetés szinte azonnal jelezte a NATO-hoz és az Európai Unióhoz való csatlakozási szándékát. Az előző szövetségi rendszer felbomlását követő és az új szövetségi rendszer kialakulását megelőző „légüres biztonsági térbe” került az ország. Eközben pedig kirobbant a dél-szláv háború.

A honvédelmi tárca vezetése akkoriban az úgynevezett „körkörös védelem” koncepciójában látta a megoldást, és a hírszerző/felderítő tevékenységet is ehhez igazították. Ennek megfelelően a környező országokkal kapcsolatos információ-igények teljesítésére helyeződött a hangsúly.

Ezzel párhuzamosan a dél-szláv háború Magyarországot veszélyeztető mozzanatait is fel kellett deríteni. Ennek során több alkalommal is fennállt a veszélye annak, hogy hazánk a katonai konfliktus közvetlen részesévé válik. A magyar hírszerzés ebben a kritikus válságidőszakban is képes volt megfelelni a vele szemben támasztott elvárásoknak és magas szintű szakmai munkájával széleskörű elismerést váltott ki a NATO-ban is.

Mindezek mellett az új Magyar Honvédség katonai felderítő szervezetén belül is eszközölni kellett a megváltozott feladatrendszerhez és szervezeti átalakításhoz igazodó változtatásokat.

⁴¹Jakus János: A VSZ gyakorlatainak jellemző vonásai a feltételezett délnyugati hadszíntéren, http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2005/3/2005_3_9.html letöltve: 2014.04.08.

Az új felderítési irányokban rendkívül gyorsütemű hálózatépítő munkát kellett kezdeni, át kellett alakítani a katonadiplomáciai képviselői rendszert és a szakmai munkajogi feltételrendszerének kialakításában is aktívan részt kellett venni.⁴²

A magyarországi állambiztonsági szervek működésében a rendszerváltással összefüggő nagy átalakítás az 1990. évi X. törvény nyomán következett be. E jogszabály alapján a BM III. Főcsoportfőnökség III./III. csoportfőnöksége jogutód nélkül megszűnt, ugyanakkor a Főcsoportfőnökség más csoportfőnökségeinek feladatait az újonnan létrehozott nemzetbiztonsági szolgálatok vették át. A polgári hírszerzési feladatokat az Információs Hivatal, az elhárítási és alkotmányvédelmi feladatokat a Nemzetbiztonsági Hivatal végezte. A Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség területén a Magyar Honvédség Katonai Felderítő Hivatal (MH KFH) hírszerzői, a Magyar Honvédség Katonai Biztonsági Hivatal pedig kémelhárítási és alkotmányvédelmi feladatok végrehajtásában tevékenykedett. Ekkor a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat az előzőekben felsorolt szervezetek támogatását és különleges eszközigényüket biztosító független, önálló szervezatként működött.⁴³

A MH KFH a MH Vezérkar alárendeltségében, az átmeneti időszakban az alábbi szervezeti struktúrában végezte munkáját:

- Operatív Igazgatóság;
- Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság (szakmai alárendeltségében a TÁVKEI);
- Tájékoztató Igazgatóság;
- Műszaki Fejlesztési Igazgatóság;
- Hadműveleti- Harcászati Felderítő Szolgálat;
- Kiszolgáló osztályok (logisztikai, biztonsági, híradó, gépjármű és pénzügyi);
- Attasé állomány.

⁴²Dr. Tömösváry Zsigmond nyá. dandártábornoknak (PhD): Az MNVK 2. csoportfőnökségtől a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatig (A katonai felderítés/hírszerzés története a rendszerváltozástól napjainkig) című előadása A XIX-XX. századi Magyar Állam nemzetbiztonsági szervezetei című konferencián, http://www.kfh.hu/felderitoktarsasaga/letoltes/kiadvanyok/Dr_Tomosvary.pdf letöltve: 2014.04.08.

⁴³Dr. Izsá Jenő: Nemzetbiztonsági alapismeretek (A titkosszolgálatok működése), Egyetemi Jegyzet, ZMNE KLHTK Biztonság- és Védelempolitikai tanszék, Budapest, 2009, <https://olibox.uni-nke.hu/cgi-olibox1/w207.bat?session=1414656512&infile=&sobj=4493&cgimime=application%2Fpdf> letöltve: 2014.03.28.

Feladatai közül kikerültek a NATO-t és az Európai Uniót érintő hírszerzési feladatok. Ugyanakkor a tagállamaikba akkreditált véderő, katonai és légügyi attasé hivatalok biztosították a fenti szervezetek és tagállamaik hasznosítható tapasztalatai iránti információigény kielégítését. Új követelményként jelentkezett azonban a felderítés/hírszerzés fő céljába tartozó szomszédos országok nyelvének, illetve az angol nyelvnek a széleskörű ismerete.

Jelentős változás állt be a nemzetbiztonsági szolgálatok struktúrájában a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény elfogadását követően. Ennek megfelelően a MH KFH kikerült a Honvéd Vezérkar alárendeltségéből és a kormány irányítása alatt álló, országos hatáskörű, önálló költségvetési gazdálkodást folytató katonai nemzetbiztonsági szolgálattá alakult át, Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal (MK KFH) megnevezéssel. Az MK KFH irányításával a kormány a honvédelmi minisztert bízta meg, parlamenti ellenőrzése pedig az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságán, valamint a Nemzetbiztonsági Bizottságán keresztül valósult meg. A hadműveleti-harcászati felderítés kikerült a Hivatal szakmai irányítása alól. Ezzel egyidejűleg a MK KFH állományában megszűnt a sorállományú katonák szolgálata és a fenti törvénynek megfelelően a személyi állományt csak hivatásos katonák és közalkalmazottak alkották.

A MK KFH törvény által megszabott feladatai közé tartozott a kormányzati döntésekhez szükséges, a külföldre vonatkozó, illetőleg külföldi eredetű, a biztonságpolitika katonai elemét érintő katonapolitikai, hadiipari és katonai információk megszerzése, elemzése és továbbítása, a Magyar Köztársaság ellen irányuló, támadó szándékra utaló törekvések feltárása; a külföldi katonai titkosszolgálatoknak a Magyar Köztársaság szuverenitását, honvédelmi érdekeit sértő vagy veszélyeztető törekvéseinek és tevékenységének felderítése; a nemzetbiztonságot veszélyeztető jogellenes fegyverkereskedelemről, valamint a fegyveres erők biztonságát veszélyeztető terrorszervezetekről történő információgyűjtés, a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák jogellenes forgalmának felderítésében és megelőzésében történő közreműködés; a Honvéd Vezérkar hadászati-hadműveleti tervező munkájához szükséges információk biztosítása; a kormányzati tevékenység szempontjából fontos, külföldön lévő magyar katonai szervek és létesítmények (intézmények) biztonsági védelmének, valamint a hatáskörébe tartozó személyek nemzetbiztonsági védelmének, illetve ellenőrzési feladatainak ellátása.

A MK KFH fenti feladatait az alábbi szervezeti struktúrában végezte:

- Hírszerző Igazgatóság;
- Rádióelektronikai Felderítő Igazgatóság;
- Elemző-értékelő Igazgatóság;
- Humán Igazgatóság;
- Gazdálkodási Igazgatóság;
- Biztonsági Főosztály;
- Koordinációs és Együttműködési Főosztály;
- Pénzügyi és Számviteli Főosztály;
- Attasé állomány.

Fontos fordulópontot jelentett a NATO (1999) és EU (2004) taggá válás, melynek eredményeként lehetőség nyílt a szövetségesek munkamódszereinek megismerésére, miközben a szövetségesi tagság kétségtelenül növelte a felelősséget is. Általánossá vált a több forrás információin alapuló, integrált jelentéskészítés. Az új típusú munkamódszerek egyik megnyilvánulási formája volt a Katonai Felderítő Hivatal szervezetén belül megalakított Helyzetértékelő és Jelentő Központ, amely a NATO Jugoszlávia elleni légi hadműveletének megkezdése és Magyarország NATO-tagságának életbelépése előtt néhány héttel alakult meg, lehetővé téve a kirobbant válság hatékony kezeléséből adódó felderítési feladatok eredményes végrehajtását, illetve a Szövetség hírszerzési és egyéb vezetési és információs rendszereibe történő bekapcsolódást.

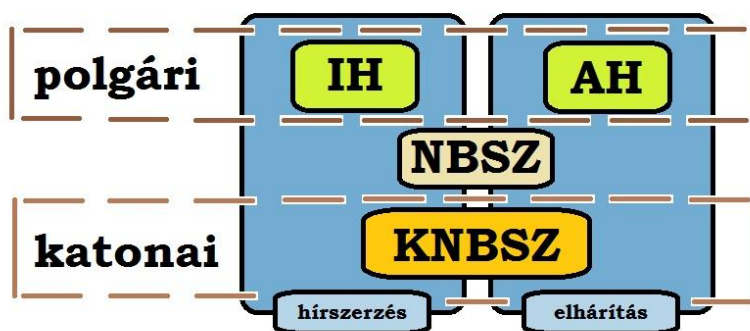
Az együttműködés mindenoldalú elősegítése érdekében a MK KFH szervezetében létrehozásra került a NATO Együttműködési Osztály. Kialakításra került a NATO szabvány szerinti NATO Nyilvántartó és Rejtjelközpont, mely a dokumentum és információbiztonságért felelt. Továbbá módosult a Hivatal személyfelismerő és beléptető rendszere, valamint a személyi állomány nemzetbiztonsági ellenőrzése.

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozására 2004. május 01-jén került sor. Ekkor a MK KFH már a NATO-együttműködés multilaterális tapasztalatait kamatoztatva integrálódott az EU 2001-ben létrehozott válságkezelő műveleteket végrehajtását vezető többnemzetiségű szervezetéhez: az EU Katonai Törzshöz (EU MS). A hagyományos hírszerzési feladatok

mellett megjelentek új transznacionális problémák is, mint például a terrorizmus, a proliferáció és a szervezett bűnözés.⁴⁴

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló, 2011 novemberében módosított 1995. évi CXXV. törvény rendelkezései, valamint a 128/2011. (XII. 2.) HM utasítás alapján 2012. január 01-jén a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal és Magyar Köztársaság Katonai Biztonsági Hivatal összevonásával megalakult a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ). Az integrációnak köszönhetően a nemzetbiztonsági tevékenység még hatékonyabbá vált, ezáltal felgyorsult az információáramlás, koncentráltabbá vált a missziókban résztvevő magyar kontingensek nemzetbiztonsági támogatása és védelme, valamint javult a védelempolitikai tervező és szervező tevékenységéhez szükséges katonapolitikai, haditechnikai és katonai információk megszerzése, továbbá a felderítő és elhárító tevékenység koordinációja.⁴⁵

Jelenleg Magyarországon elkülönülten működnek a polgári és katonai nemzetbiztonsági szolgálatok. A polgári információszerzést az Információs Hivatal (IH), az elhárítást és alkotmányvédelmet pedig az Alkotmányvédelmi Hivatal (AH) végzi. A katonai hírszerző és elhárító feladatok a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ) tevékenységi körébe tartoznak. Az előzőekben felsorolt szervezetek technikai támogatását önállóan működve a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ) látja el.⁴⁶

3. ábra A nemzetbiztonsági intézményrendszer 2012 után

szerkesztette: Fodor Zoltán

⁴⁴Dr. Tömösváry Zsigmond nyá. dandártábornoknak (PhD): Az MNVK 2. csoportfőnökségtől a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatig (A katonai felderítés/hírszerzés története a rendszerváltozástól napjainkig) című előadása A XIX-XX. századi Magyar Állam nemzetbiztonsági szervezetei című konferencián, http://www.kfh.hu/felderitoktarsasaga/letoltes/kiadvanyok/Dr_Tomosvary.pdf letöltve: 2014.04.08.

⁴⁵<http://www.kfh.hu/hu/tortenete.html>

⁴⁶Dávid Ferenc: Történeti visszatekintés a magyar titkosszolgálatokra, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2013.

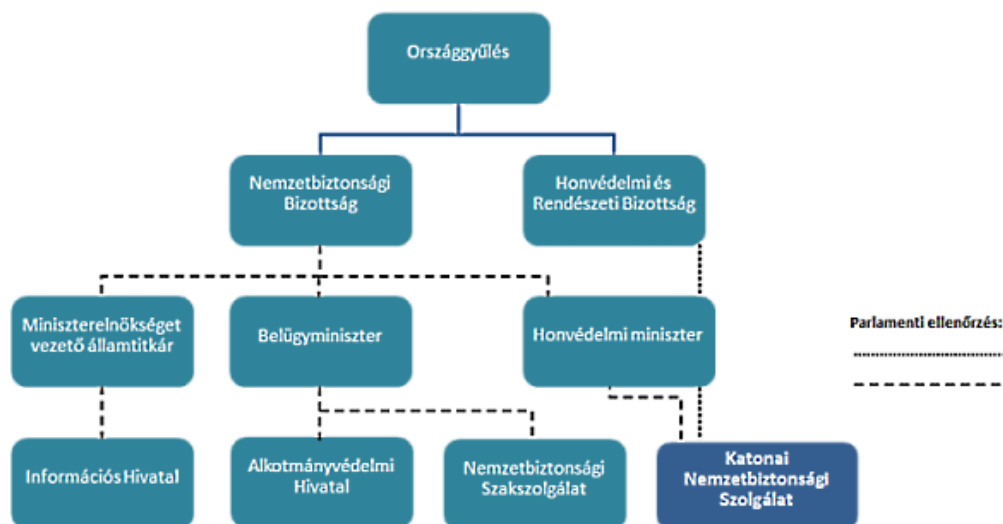
6. Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat:

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat a kormány irányítása alatt álló, az ország egész területére kiterjedő illetékességgel rendelkező, önálló gazdálkodást folytató költségvetési szerv.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló, 2011 novemberében módosított 1995. évi CXXV. törvény rendelkezései, valamint a 128/2011. (XII. 2.) HM utasítás alapján 2011 decemberében megkezdődött a KFH és a KBH integrációjának előkészítése. 2012. január 01-jén az MK KFH és MK KBH összevonásával megalakult a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat. Az integráció első ütemében megtörtént a Katonai Biztonsági Hivatal és a Katonai Felderítő Hivatal szervezeti és létszám-racionalizálása. Második ütemben a vezető beosztások számának optimalizálásával és a feladatköri párhuzamosságok megszüntetésével felgyorsult a szervezeten belüli információáramlás.

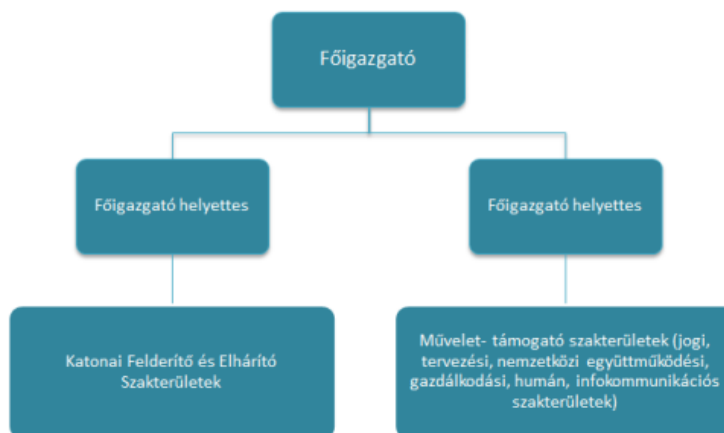
Az integráció következtében a nemzetbiztonsági tevékenység még hatékonyabbá és költségtakarékosabbá vált. Az két korábbi szervezet összevonásának köszönhetően jobban biztosítható a felderítő és az elhárító tevékenység egységes vezetése és koordinációja, hatékonyabb a HM és a HVK tervező és szervező tevékenységét támogató katonapolitikai, haditechnikai és katonai információk megszerzése, valamint az alapvető katonai elhárítási feladatok egyidejű ellátása. Javult a hadműveleti területen feladatokat ellátó magyar kontingensek nemzetbiztonsági támogatása, a külföldi missziókban résztvevő katonák védelme is hatékonyabbá vált.

A KNBSZ parlamenti ellenőrzését és törvényességi felügyeletét az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottsága, illetve a Honvédelmi és Rendészeti Bizottsága látja el, irányítását a Kormány honvédelemért felelős minisztere végzi, aki írásban határozza meg aktuális feladatait, illetve utasítást ad a beérkező hírigények teljesítésére.

4. ábra **A KNBSZ parlamenti ellenőrzése**
 forrás: <http://www.kfh.hu/hu/ellenorzes.html> letöltve: 2014.03.29.

A KNBSZ személyi állománya hivatásos katonákból és közalkalmazottakból áll. Hivatásos állományú tagjai a Magyar Honvédség állományába tartoznak. Főigazgatóját az illetékes miniszter előterjesztésére a miniszterelnök nevezi ki és menti fel. A törvényi keret betartásával a főigazgató egy személyben felelős a szolgálat tevékenységéért. A főigazgató hatáskörébe tartozó feladatot a miniszter nem vonhat el, hatásköre gyakorlását nem korlátozhatja. Egyes titkosszolgálati eszközök, módszerek alkalmazásához azonban az igazságügyért felelős miniszter engedélye szükséges.⁴⁷

5. ábra **A KNBSZ szervezeti felépítése**
 forrás: <http://www.kfh.hu/hu/szervezeti.html> letöltve: 2014.03.29.

⁴⁷Dr. Bagi József: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Budapest, 2013.

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat 1995. évi CXXV. törvényben meghatározott feladatai:

- *felfedi a Magyarország ellen irányuló, támadó szándékra utaló törekvéseket;*
- *felderíti és elhárítja a külföldi titkosszolgálatoknak Magyarország szuverenitását, honvédelmi érdekeit sértő vagy veszélyeztető törekvéseit és tevékenységét;*
- *megszerzi, elemzi és továbbítja a kormányzati döntésekhez szükséges, a külföldre vonatkozó, illetőleg külföldi eredetű, a biztonságpolitika katonai elemét érintő katonapolitikai, hadiipari és katonai információkat;*
- *működési területén felderíti és elhárítja Magyarország törvényes rendjének jogellenes eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvéseket;*
- *információkat gyűjt a Magyar Honvédség műveleti területen lévő alakulatait és azok állományát veszélyeztető törekvésekről és tevékenységekről, valamint részt vesz a Magyar Honvédség műveleti területen alkalmazott erőinek nemzetbiztonsági védelmében, felkészítésében és támogatásában;*
- *biztosítja a Honvéd Vezérkar hadászati-hadműveleti tervező munkájához szükséges információkat;*
- *információkat gyűjt a honvédelmi érdeket veszélyeztető kiber-tevékenységről és szervezetekről, biztosítja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium, valamint a Honvéd Vezérkar információvédelmi tervező munkájához szükséges információkat;*
- *információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető terrrorszervezetekről, felderíti és elhárítja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a Magyar Honvédség szervezeteinél a külföldi hatalmak, személyek vagy szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit;*
- *információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető jogellenes fegyverkereskedelemről, a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztériumot és a Magyar Honvédség biztonságát veszélyeztető szervezett bűnözésről, ezen belül kiemelten a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelemről;*

- *közreműködik a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák, valamint a haditechnikai eszközök és szolgáltatások jogellenes forgalmának felderítésében, megelőzésében, megakadályozásában és legális forgalmának ellenőrzésében;*
- *ellátja az illetékességi körébe tartozó, a kormányzati tevékenység szempontjából fontos katonai szervek és létesítmények (intézmények), valamint a kormányzati és katonai vezetési objektumok biztonsági védelmét;*
- *működési területén a nyomozás elrendeléséig végzi az állam elleni bűncselekmények, az emberiség elleni bűncselekmények, a külföldre szökés, a zendülés és a harckészültség veszélyeztetése bűncselekmények felderítését*
- *működési területén felderíti a terrorcselekményt, a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását és a terrorizmus finanszírozását;*
- *információkat szerez a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak, a visszaélés szigorúan titkos és titkos minősítésű adattal, a közveszélyokozás, a nemzetközi jogi kötelezettség megszegése, a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése, a közösség elleni izgatás, a rémhírterjesztés, a közveszéllyel fenyegetés, a haditechnikai termékkel és szolgáltatással, illetőleg kettős felhasználású termékkel visszaélés bűncselekményekre vonatkozóan, felderíti továbbá mindazon bűncselekményeket, amelyek veszélyeztetik a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a Magyar Honvédség törvényes feladatainak végrehajtását;*
- *ellátja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a Magyar Honvédség szervezeteiben folytatott hadiipari kutatással, fejlesztéssel, gyártással és kereskedelemmel összefüggő nemzetbiztonsági feladatokat;*
- *a Nemzeti Biztonsági Felügyelet megkeresésére elvégzi a hatáskörébe tartozó gazdálkodó szervezetek cégellenőrzését;*
- *elvégzi a minősített adatot, az ország alapvető biztonsági, nemzetbiztonsági érdekeit érintő vagy a különleges biztonsági intézkedést igénylő beszerzések szabályairól szóló kormányrendelet szerinti előzetes minősítést, beszerzési eljáráshoz kötődő minősítést, valamint saját minősített beszerzései tekintetében elvégezheti a szükséges kiegészítő ellenőrzést;*

- *ellátja a hatáskörébe tartozó személyek nemzetbiztonsági védelmének, illetve nemzetbiztonsági ellenőrzésének feladatait;*
- *a hatáskörébe tartozó állománya tekintetében ellátja a belső biztonsági és bűnmegelőzési célú ellenőrzési feladatokat, továbbá a kifogástalan életvitel ellenőrzését.*⁴⁸

Összefoglalva megállapítható, hogy a KNBSZ tevékenységének fő profilja a biztonságpolitika katonai elemeire, a katonapolitikára, a hadiiparra vonatkozó információszerzés. Értékelést készít Magyarország biztonsági helyzetéről, prognosztizálja az ország elleni katonai fenyegetéseket, elemzi hazánk közvetlen környezetében elhelyezkedő katonai erők szándékait. Kiemelt figyelmet fordít a Közép-Kelet-Európában esetlegesen kialakuló válságok előrejelzésére, illetve a már kialakult válságkörzetek eseményeire. Magyarország többi nemzetbiztonsági szolgálatával együttműködve részt vesz az ország biztonságát veszélyeztető egyéb tényezők (terrorizmus, illegális fegyverkereskedelem, nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák jogellenes forgalma, stb.) felderítésében, továbbá kiemelt szerepet tölt be az ország függetlenségének és törvényes rendjének védelmében. A nyílt és titkos forrásból származó információkkal támogatja az ország nemzetbiztonsági érdekérvényesítését. További feladatai közé tartozik a HM és a MH objektumainak, állományának biztonsági védelme is.

⁴⁸1995. évi CXXV. számú a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény, forrás:
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99500125.TV letöltve: 2014.03.29.

7. A katonadiplomácia helye, szerepe a katonai hírszerzésben:

A KNBSZ HUMINT-képességének részeként a magyar állami vezetés védelmi döntés-előkészítő tevékenységének egyik kiemelten fontos támogató eleme.

A védelemdiplomácia az államok védelmi érdekeinek képviselője céljából folytatott diplomáciai tevékenység, amely a katonai bizalomerősítésre, a fegyverellenőrzési együttműködésre, a hadiipari kapcsolatokra, a haditechnikai fejlesztésekre, a béketámogatásra, konfliktus-megelőzésre, a válságkezelésre, a fegyveres erők közötti együttműködési megállapodásokra, a terrorizmus, valamint az illegális fegyverkereskedelem és a tömegpusztító fegyverek proliferációjának visszaszorítására; a tapasztalatcserére, a nemzetbiztonsági szolgálatok közötti információcserére, stb. irányul. A katonadiplomácia - a védelemdiplomácia részeként - a fegyveres erők nemzetközi képviselőjét megvalósító diplomáciai tevékenység intézményes formája, amely során diplomáciai státusszal rendelkező katonaszemélyek közreműködése szükséges.⁴⁹ A katonai attasé a fegyveres erőkkel kapcsolatos nemzetközi együttműködési, képviselői, kommunikációs és információs feladatok végrehajtója, a védelmi érdekek képviselője és érvényesítője. Egy személyként képviseli a védelemdiplomáciai, a nemzetközi katonai kapcsolati érdekérvényesítés során az államfőt, mint a fegyveres erők főparancsnokát, valamint a honvédelmi minisztert és a vezérkari főnököt, illetve az egész haderőt.⁵⁰

A katonadiplomáciai rendszer - a katonai hírszerző szolgálathoz hasonlóan - története során jó néhány kihívással került szembe. A trianoni szerződést megelőző időszakban nyolc attaséhivatal létesült európai fővárosokban. A békediktátum aláírását követően katonai rendelkezések értelmében tilos volt a vezérkar működtetése. Ez a tilalom érvényes a katonai felderítő tevékenységre is. A katonai attasészolgálat tevékenységét nem végezhetette nyíltan, ezért a külföldre küldött tisztek külügyi hivatalnoki beosztásokba kerültek a követségeken.

1927 márciusában a Szövetségek Közi Katonai Ellenőrző Bizottság magyarországi ellenőrző tevékenysége megszűnt. A győztes hatalmak engedélyezték a nyílt magyar katonai attasészolgálat felállítását, továbbá biztosították a katonai attasék küldésének kölcsönösségét.

⁴⁹Dr. Rác Lajos nyá. ezredes: Adalékok a magyar-kínai katonadiplomáciai kapcsolatok történetéhez, Hadtudomány, 2010. elektronikus szám, forrás: http://mhtt.eu/hadtudomany/2010/2010_elektronikus/2010_e_4.pdf letöltve: 2014.04.18.

⁵⁰Dr. Sallai Imre nyá. ezredes: Katonadiplomácia és információszerzés, Felderítő Szemle VII. évfolyam 2. szám, Budapest, 2013. november, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-2.pdf> letöltve:2014.03.28.

A második világháborút közvetlenül megelőző időszakban és a világháború évei alatt komoly változásokon esett át a katonai attasészolgalat. A világháború lezárását követően szovjet tanácsadók közreműködésével megkezdődött a katonai hírszerzési tevékenységre felkészített, megfelelő katonai, szak- és idegennyelv-ismerettel rendelkező állomány oktatása.

Az 1956-os forradalom leverése után a nemzetközi helyzet kedvező változásai ellenére növekedtek a katonai hírszerzéssel szemben támasztott követelmények. Az 1970-es években bekövetkezett politikai enyhülés következtében, hogy az attasészolgalatnak lehetősége nyílt szocialista országok közötti katonadiplomáciai kapcsolatai bővítése mellett új kapcsolatok létesítésére semleges, illetve harmadik világbeli országokkal is.⁵¹

A hidegháborút követő időszakban a megváltozott biztonsági körülmények következtében az attasék nemzeti védelmi diplomáciában betöltött szerepe jelentősen nőtt.

A rendszerváltást követően arra törekedett Magyarország, hogy valamennyi szomszédos országban legyen katonadiplomáciai képviselő, majd a NATO-hoz történt csatlakozást követően a Szövetség tagországaiban is vagy attaséhivatallal, vagy átakkreditálással, de jelen voltak magyar katonadiplomáták.⁵²

A 2000-es évek elején a biztonságpolitikai környezet változásai, valamint a nehezedő költségvetési helyzet miatt összesen 11 attaséhivatalt került bezárásra. Az új információigényeknek megfelelően viszont a honvédelmi tárca négy új hivatalt nyitott.

2008-ban összesen 24 ország fővárosában rendelkezett Magyarország attaséhivatallal, további 14 fővárosban pedig átakkreditálással volt biztosított a diplomáciai jelenlét. Ezen kívül két hazai bázisú regionális attasé hét országban képviselte az országot. Így mindösszesen 45 országban volt biztosított a katonadiplomáciai képviselő.

Természetesen a biztonságpolitikai környezet változásai (például a grúz-orosz konfliktus, a Kaukázusi régió helyzetének változásai, Közép-Ázsia, Afrika válságövezetei és az e térségben való szövetségi szerepvállalásból adódó kötelezettségek) – és az egyre szűkülő anyagi keret - az attaséhivatali rendszert is érintették és megkövetelték, hogy a képviselői rendszer az új kihívásokhoz igazodjon. 2011-ben a 2008-as viszonyokhoz képest, be kellett zárni a

⁵¹Bali József: A katonadiplomáciai tevékenység fontos tényező napjainkban is, Felderítő Szemle VII. évfolyam 4. szám, Budapest, 2008. december forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2008-4.pdf> letöltve: 2014.03.28.

⁵²Dr. Kis-Benedek József nyá. ezredes: A katonadiplomácia helye, szerepe a diplomáciában és a külpolitikában, Felderítő Szemle VII. évfolyam 2. szám, Budapest, 2013. november, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-2.pdf> letöltve:2014.03.28.

Brüsszelben működő hivatal. Az új információigényeknek megfelelően Nairobiban új attaséhivatal került megnyitásra. A változások az átkkreditálás rendszerét is érintették.⁵³

Magyarország jelenleg 19 országban működtet véderőattasé-hivatalt, illetve három regionális attasé (Déli regionális attasé, Közép-európai regionális attasé, Nyugat-balkáni regionális attasé) budapesti állomáshelyen végzi feladatát. Összesen 56 országba vannak akkreditálva magyar katonadiplomáták.⁵⁴

Az 1990-es években a katonadiplomácia fogalma a rendszerváltás után, a nemzetközi kapcsolatok új korszakában jelentősen módosult. Manapság a katonadiplomácia megfogalmazás helyett a védelemdiplomácia kifejezés használatos. A védelemdiplomáciai tevékenység jellemzője, hogy katonai és diplomácia eszközök kombinációjának alkalmazásával történik az attasék alapvető feladatának végrehajtása: a védelmi érdekek érvényesítése. A véderőattasék általános feladata a képviselet, az érdekvédelem, a tárgyalás, a kapcsolatfejlesztés, valamint a tájékozódás és tájékoztatás. A tájékozódás és tájékoztatás a nemzetközi diplomáciai jogi rendszerben széleskörűen és kölcsönösen elismert tevékenységi formának számít, ugyanis belátható, hogy a partnerek álláspontjáról, helyzetéről, törekvéseiről hiteles információkra van szükség a különböző döntések meghozatalához.⁵⁵

Az 1961. április 18-án aláírt „Bécsi szerződés a diplomáciai kapcsolatokról” című dokumentum⁵⁶ alapján a diplomáciai képviselet feladatköre alábbiakból tevődik össze:

- *képviselet a küldő államot a fogadó államban;*
- *védelmezi a fogadó államban a küldő állam, valamint a küldő állam polgárainak érdekeit a nemzetközi jog által megengedett keretekben;*
- *tárgyal a fogadó állam kormányával;*
- *tájékozódik minden megengedett módon a fogadó államban levő viszonyokról és folyamatokról, és ezekről jelentést tesz a küldő állam kormányának;*

⁵³ Dr. Tömösváry Zsigmond nyá. dandártábornoknak (PhD): Az MNVK 2. csoportfőnökségtől a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatig (A katonai felderítés/hírszerzés története a rendszerváltozástól napjainkig) című előadása A XIX-XX. századi Magyar Állam nemzetbiztonsági szervezetei című konferencián, http://www.kfh.hu/felderitoktarsasaga/letoltes/kiadvanyok/Dr_Tomosvary.pdf letöltve: 2014.04.08.

⁵⁴ Siklósi Péter: A magyar katonadiplomácia irányításának jelenlegi helyzete, Felderítő Szemle VII. évfolyam 2. szám, Budapest, 2013. november, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-2.pdf> letöltve: 2014.03.28.

⁵⁵ Dr. Kis-Benedek József nyá. ezredes: A katonadiplomácia helye, szerepe a diplomáciában és a külpolitikában, Felderítő Szemle VII. évfolyam 2. szám, Budapest, 2013. november, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-2.pdf> letöltve: 2014.03.28.

⁵⁶ Bécsi szerződés a diplomáciai kapcsolatokról, forrás: <http://www.diplomacia.hu/fileDb/VRXGXV/beansalap.pdf> letöltve: 2014.03.28.

- *előmozdítja a baráti kapcsolatokat a küldő és a fogadó állam között és fejleszti a gazdasági, kulturális és tudományos kapcsolataikat.*

A KNBSZ a katonadiplomácia irányítását a nemzetbiztonsági szolgálatról szóló 1995. évi CXXV. számú törvény és az 53/2007. (HK 12.), „a véderő-, katonai és légügyi attaséhivatalok irányításáról, vezetéséről és ellenőrzéséről, valamint a katonai attasékkal való kapcsolattartásról” szóló HM-utasítás alapján végzi.

Az attaséhivatalok személyi állománya a KNBSZ főigazgatójának alárendeltségébe, valamint a külföldi szolgálatra történő tényleges kiküldetés napjától állományilletékes parancsnoksága alá tartozik. A KNBSZ főigazgatója utasításban határozza meg az attaséhivatalok napi tevékenységét, vezetésük módját és eszközeit, amelynek fő tartalmi kérdéseit illetően a Honvédelmi Minisztérium Védelempolitikáért és Védelmi Tervezésért felelős helyettes államtitkárral (HM VPVT HÁT) konzultál.

A katonai attasék kinevezése a HM VPVTHÁT és a KNBSZ főigazgatójának közös előterjesztése alapján, a Honvéd Vezérkar főnöke egyetértésével a honvédelmi miniszter által történik.

Alezredesi vagy annál magasabb rendfokozattal, katonai szakanyaggal bővített felsőfokú államilag elismert nyelvvizsgával, a fogadó állam nyelvének vagy az adott országban széleskörűen beszélt és/vagy angol nyelv ismeretével, továbbá sokrétű katonai szakismeretekkel rendelkező személy nevezhető ki katonai attasévá. Ezen kívül nemzetbiztonsági ellenőrzésen kell átesnie. Az attasé fontos tulajdonsága a kimagasló stressztűrő képesség, kiemelkedő kommunikációs és kapcsolatteremtő képesség és kiváló íráskészség.⁵⁷

Összefoglalásképpen megállapítható, hogy a katonadiplomáciai képviselő legális módon folytat tájékoztató és tájékoztató tevékenységet a fogadó országban. Feladatai végrehajtása során szorosan összekapcsolódik a katonadiplomácia és a KNBSZ. A véderőattasé-szolgálat a védelempolitikai kapcsolatok fontos eszköze, amely az információigényeknek, a biztonságpolitikai helyzet változásainak, korunk kihívásainak és nem utolsósorban a költségvetési keretnek megfelelően jelentős változásokon ment át, de alapfunkciója lényegében nem változott.

⁵⁷ Dr. Béres János dandártábornok: A KNBSZ szerepe a katonadiplomáciai tevékenység irányításában, Felderítő Szemle VII. évfolyam 2. szám, Budapest, 2013. november, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-2.pdf> letöltve:2014.03.28.

8. A szövetségi rendszerből adódó kihívások:

A kétpólusú világrend megszűnésével a NATO a békefenntartó és válságreagáló műveleteket tekintette elsődleges feladatának. Magyarország 1999-es NATO-tagdá válása komoly kihívás elé állította a magyar katonai hírszerzést.

A KFH-n belül megalakított Helyzetértékelő és Jelentő Központ lehetővé tette a NATO Jugoszlávia elleni légi hadműveletének megkezdését és a kirobbant válság hatékony kezeléséből adódó felderítési feladatok eredményes végrehajtását. Bonyolult nemzetközi környezetben, a lehető leggyorsabban meg kellett felelni a szövetségi elvárásoknak. Szükség volt a mihamarabbi hírszerző hozzájárulás megkezdésére is, ami azonnali fokozott mértékű információcsere formájában meg is történt. Ezzel együtt a hírszerző szolgálatoknak lehetősége nyílt új munkamódszerek, technológiák megismerésére, azonban ez növelte a rájuk háruló felelősséget is. Általánossá vált a több forrás információin alapuló, integrált jelentéskészítés gyakorlata. Az együttműködés elősegítése érdekében létrehozásra került a NATO Együttműködési Osztály. A szabványok szerint kialakított NATO Nyilvántartó és Rejtjelközpont szavatolta az információk és iratok biztonságát. A személyi biztonság fokozása érdekében az új követelményeknek megfelelően módosult a KFH személyfelismerő és beléptető rendszere, valamint a személyi állomány nemzetbiztonsági ellenőrzése. Ebben az időszakban Magyarország NATO hírszerzési, vezetési és információs rendszereibe történő bekapcsolódása sikeresen megtörtént.⁵⁸

A NATO nem rendelkezik saját felderítő/hírszerző szolgálattal, ezért kiemelten fontos a stratégiai, politikai, katonai döntéshozatal és tervezés végrehajtásához a megfelelő információk biztosítása, amely a tagállamok hírszerző hozzájárulása alapján valósul meg.

Magyarország csatlakozása óta sikeresen vesz részt a NATO hírszerző bizottságok és konferenciák tevékenységében. A KNBSZ főigazgatója a NATO Katonai Hírszerző Bizottság tagjaként közvetlenül képviseli a magyar nemzeti érdekeket és vesz részt a szövetségi döntéshozatalban.

Az 1999. évi koszovói válság során szerzett tapasztalatok rámutattak a korszerű SIGINT korlátaira, az álcázási, megtévesztési és félrevezető rendszabályok hatékonyságára, továbbá a

⁵⁸Dr. Tömösváry Zsigmond nyá. dandártábornoknak (PhD): Az MNVK 2. csoportfőnökségtől a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatig (A katonai felderítés/hírszerzés története a rendszerváltozástól napjainkig) című előadása A XIX-XX. századi Magyar Állam nemzetbiztonsági szervezetei című konferencián, http://www.kfh.hu/felderitoktarsasaga/letoltes/kiadvanyok/Dr_Tomosvary.pdf letöltve: 2014.04.08.

média manipulálhatóságára. Ugyanakkor nyilvánvalóvá vált a válságövezetben végzett HUMINT-tevékenység fontossága is.

A Prágai Csúcson meghatározott hírszerzést javító követelményeknek való megfelelés érdekében, 2006-ban a 21 NATO-tagállam által aláírt Együtműködési Megállapodás (MOU) alapján létrehozták az Információ Egyesítő Központot. Ennek köszönhetően hatékonyabbá vált a tagállamok közötti információcsere, eredményesebbé vált a NATO Reagáló Erők támogatása, továbbá a nap 24 órájában biztosít több forrásból származó hadműveleti/harcászati szintű hírszerzési adatokat a tagállamoknak.⁵⁹

Patrick Duecy, a NATO Nemzetközi Katonai Törzs hírszerzésért felelős igazgatóhelyettesének nyilatkozata szerint jelenleg a NATO-nak katonai, politikai és gazdasági tényezőket magába foglaló biztonsági kihívásokkal kell megküzdenie. Ennek figyelembevételével a katonai hírszerző/felderítő szolgálatoknak alkalmazkodniuk kell a megváltozott biztonsági környezethez, bővíteniük kell tevékenységi körüket és integráltan kell kezelni az új feladatokat.⁶⁰

A KNBSZ tevékenységében előtérbe került a NATO 2010-ben elfogadott Stratégiai Koncepciójába illeszkedő nemzetközi együttműködés, kommunikáció, információcsere és interoperabilitás. A békemissziókban szolgáló magyar kontingensekre veszélyt jelentő szervezett bűnözői csoportok (például Bosznia–Hercegovina, Koszovó) és kábítószer-hálózatok (Afganisztán) tevékenységének felfedése és a biztonságos feladat-végrehajtás feltételei biztosítása kiemelt fontosságúvá vált.

A magyar katonai hírszerzés hírszerző képessége és elemző kapacitása lehetővé teszi a legfontosabb transznacionális fenyegetések elemzését, értékelését és jelentését a politikai és katonai vezetés igényeinek megfelelően. A nemzetközi együttműködésben kiemelten kezelt terület a terrorizmus elleni küzdelem, amely érdekében a két- és többoldalú együttműködés során igyekszik az összegyűjtött információkat minél hatékonyabban megosztani a NATO-tagországok nemzetbiztonsági szolgálataival.

⁵⁹Dr. Kis-Benedek József: A nemzetbiztonsági szolgálatok együttműködés, Hadtudomány, XXIII. évfolyam 1-2 szám, 2013. március

⁶⁰Dr. Hajma Lajos nyá. ezredes: A katonai felderítés és hírszerzés története, egyetemi jegyzet, ZMNE Felderítő Tanszék, Budapest, 2001, forrás: www.zmne.hu/tanszekek/Hadtortenelem/tematika/spy/hirszerzes.doc letöltve:2014.04.08.

2004-es Európai Unióhoz való csatlakozást követően Magyarország integrálódott az EU 2001-ben létrehozott válságkezelő műveletek végrehajtását vezető többnemzetiségű szervezetéhez: az EU Katonai Törzshöz (EU Military Staff - EU MS). Ezzel együtt az EU „hírszerző közösségének” tevékenységébe is bekapcsolódott. Az Európai Biztonsági Stratégia megfogalmazása szerint a terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek elterjedése, a regionális konfliktusok, az instabil államok és a szervezett bűnözés jelentik a legnagyobb kockázati tényezőt az EU számára. A biztonsági fenyegetésekre való reagáláshoz szükség van a megfelelő időben rendelkezésre álló pontos információkra, amelynek alapja a közös hírszerzés, kockázatelemzés és a hatékony információcsere.

Az Európai Unió – a NATO-hoz hasonlóan – nem rendelkezik saját információszerző képességgel, ezért elsősorban a tagállamok hírszerző szolgálataitól beérkező információkat dolgozzák fel. Ennek érdekében - a Lisszaboni Szerződés alapján - létrehozták az EU Külügyi Szolgálatát (EU External Action Service - EEAS), amely időszerű, megbízható és pontos hírszerzési információkkal látja el az Unió politikai és katonai döntéshozóit. Az EEAS „hírszerző közösségét” 3 szervezet alkotja:

- *EU Hírszerző Elemző Központ (EU Intelligence Analysis Centre – INTCEN)*
- *EU Katonai Törzs Hírszerző Igazgatósága (EU Military Staff Intelligence Directorate - EU MS INT DIR)*
- *EU Műhold Központ (EU Satellite Centre - SATCEN)*

Az INTCEN elemző-értékelő osztályának dolgozóit a tagállamok hírszerző szolgálataiból vezénylik. A Terrorizmus-ellenes Csoporttal való együttműködésének köszönhetően időszerű információkkal képes ellátni döntéshozóit. Az EU MS INT DIR biztosítja az EU tagállamainak katonai hírszerző együttműködését. A KNBSZ főigazgatója tagja az EU Hírszerző Igazgatók Testületének, amely fórum lehetővé teszi a katonai felderítéssel/hírszerzéssel összefüggő együttműködési kérdések áttekintését. A Hírszerző Igazgatóság állományát a tagállamok katonai hírszerző szolgálatai biztosítják. Az EU MS fő funkciói (korai előrejelzés, helyzetértékelés, hadászati szintű műveleti tervezés) csak hatékony felderítő és hírszerző tevékenységgel valósulhat meg, amelyben nagy szerepe van a tagállamoktól érkező, előzetesen értékelt információkat feldolgozásának. A SATCEN IMINT-képessége korlátozott, de nagyban segíti az előző két szervezet munkáját. A EEAS nyílt információk, diplomáciai jelentések, valamint az EU SATCEN által biztosított információk alapján elkészített jelentésekkel segíti a döntéshozói munkát.

Mivel az EU hírszerző-támogatási rendszere, a tagállamok szolgálatait által biztosított hírszerzési adatokra épül (leszámítva a korlátozott IMINT- és OSINT-képességeket), ezért válságok kirobbanásakor, a gyors reagáláshoz szükséges azonnali információk nem állnak a politikai és katonai döntéshozók rendelkezésére. Napjainkban a stratégiai jellegű előrejelzések mellett egyre nagyobb mértékben van szükség hadműveleti-harcászati szintű felderítési adatokra. Ennek biztosítása az EU hírszerző szervezetei számára az egyik legnagyobb kihívás, ugyanis csak rendkívül korlátozottan képesek rövid időn belül összegyűjteni az információkat a tagállamok hírszerző szolgálataitól. További kihívásként jelentkezik az európai nemzetbiztonsági szolgálatok számára kihívást jelent: a munkafeltételek megváltozása, a gazdaság globalizálódása, a növekvő mennyiségű áru, szolgáltatás és információ áramlása. A határok átjárhatóvá váltak, a pénz és áruk tranzakciója, illetve az utazások nehezen ellenőrizhetők.⁶¹

Korunk jellegzetessége, hogy a földrajzilag távolabb elhelyezkedő térségek eseményei közvetlen kockázati tényezővé válhatnak az egyes országok, régiók biztonságára nézve. Befolyásoló tényezők lehetnek a helyi etnikai konfliktusok, a nemzetközi szervezett bűnözés, a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeinek proliferációja, a migráció, az illegális kereskedelem, valamint az informatikai és energetikai rendszerek elleni támadások. Az új típusú kihívások leghatékonyabb kezelése a nemzetközi szervezetek együttműködése során történhet.

A jövőre vonatkozóan bizonyosra vehető, hogy a katonai hírszerzés feladatai a transznacionális fenyegetések és kockázatok tekintetében bővülni fognak, hiszen a Magyar Honvédség NATO-, ENSZ-, EBESZ-, EU-békeműveletekben részt vevő csapatai valószínűleg olyan műveleti területen fognak tevékenykedni, amelyekben a terrorizmus és más transznacionális kihívások valamilyen formában már jelen vannak.

9. Kockázatok, kihívások a Nemzeti Biztonsági Stratégia és a Nemzeti Katonai Stratégia alapján:

2012-ben elkészült Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája⁶², amelynek célja az Alaptörvénnyel, a védelmi szféra tevékenységét meghatározó jogszabályokkal, a NATO

⁶¹Lakatos Zsolt: Az Európai Unió hírszerzésének jelenlegi helyzete és kihívásai, A nemzetbiztonsági szolgálatok együttműködés, Hadtudomány, XXIII. évfolyam 1.-2. szám, 2013. március

⁶²forrás: http://www.kormany.hu/download/9/ae/e0000/nemzeti_katonai_strategia.pdf#!DocumentBrowse
letöltve: 2014.04.18.

Stratégiai Koncepciójával⁶³, valamint az Európai Biztonsági Stratégiával⁶⁴ összhangban, továbbá a 1035/2012. (II. 21.) Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról⁶⁵ szóló kormányhatározatban lefektetett elvek alapján kijelölje azokat a stratégiai szintű célkitűzéseket, irányokat, eszközöket és forrásokat, amelyek révén a Magyar Honvédség teljesítheti küldetését a nemzeti érdekek és a szövetségi kötelezettségek figyelembevételével.

A biztonság fogalma egyre átfogóbb értelmezést nyer. A folyamatosan változó biztonsági környezetben az egyének és közösségek, valamint állami, regionális és globális szinten jelennek meg a kihívások, kockázati tényezők és fenyegetések. Mára elengedhetlenné vált a biztonság politikai, katonai, gazdasági és pénzügyi, társadalmi, valamint környezeti dimenziójának együttes értelmezése. A XXI. században zajló globális folyamatok és az azokból eredeztethető biztonsági kihívások következtében a haderő kiemelt szerepet kapott. Egyre inkább előtérbe kerülnek azok a biztonságpolitikai kihívások, amelyek kezeléséhez átfogó és összehangolt politikai, gazdasági eszközökre, esetenként katonai erő alkalmazására van szükség.

A Nemzeti Biztonsági Stratégia és a Nemzeti Katonai Stratégia az értékek és érdekek számbavétele, valamint a biztonsági környezet elemzése alapján meghatározza azokat a nemzeti célokat, feladatokat és átfogó kormányzati eszközöket, amelyekkel Magyarország a nemzetközi politikai, biztonsági rendszerben érvényesíteni tudja nemzeti biztonsági érdekeit.

A két Stratégia néhány ponton nagyfokú hasonlóságot mutat. Mindkét dokumentum kijelenti, hogy Magyarország senkit nem tekint ellenségének az esetleges vitás kérdésekben az ENSZ Alapokmányának elvei, valamint a nemzetközi jogi normákkal összhangban, békés úton kíván eljárni. Közel azonos megfogalmazással találkozhatunk a hagyományos fegyverekkel végrehajtott támadás esélyeit latolgató részeknél: kis valószínűséggel fog bekövetkezni fegyveres támadás, ugyanis az euro-atlanti integrációnak köszönhetően az ország biztonsági helyzete stabil.

Ettől függetlenül egyik Stratégia sem zárja ki teljesen a konfliktusok kialakulását. Az előforduló kihívásokat azonosan ítéli meg, amelyek a következők lehetnek:

⁶³Varga Gergely: A NATO új lisszaboni Stratégiai Konceptiója, forrás: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/varga_gergely-a_nato_uj_lisszaboni_strategiai_koncepcioja.pdf letöltve:2014.04.18.

⁶⁴forrás: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIHU.pdf> letöltve: 2014.04.18.

⁶⁵forrás: http://www.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf letöltve: 2014.04.18.

- Globális kihívások:
 - instabil zónák kialakulása
 - tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök elterjedése
 - terrorizmus
 - pénzügyi instabilitás
 - informatikai és információs kihívások
 - globális környezeti veszélyek
- Regionális kihívások:
 - a fejlettségbeli különbségek növekedése
 - az államokon belüli instabilitás
 - a poszt-szovjet térség kihívásai
 - Délkelet-Európa konfliktusai
 - a mediterrán térség feszültségei
 - illegális és tömeges migráció
 - a határon túli magyarok helyzete
 - környezeti katasztrófák
- Belső kihívások:
 - szervezett bűnözés
 - kábítószerterjedése
 - feketegazdaság és korrupció
 - demográfiai problémák⁶⁶

A felsorolt fenyegetések kezelése során fontos a honvédelmi, nemzetbiztonsági, rendvédelmi, igazságszolgáltatási, katasztrófavédelmi és polgári válságkezelési intézmények szoros és hatékony együttműködése. Megfelelő koordináció mellett képessé válnak alkalmazkodni a megváltozott biztonsági környezethez.

⁶⁶Németh Miklós őrnagy, Varga Edit főhadnagy: A Magyar Köztársaságot érintő új típusú fenyegetések elemzése, Felderítő Szemle I. évfolyam 2. szám, Budapest, 2002. december, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2002-2.pdf> letöltve: 2014.04.12.

A hírszerzés/elhárítás a biztonsági stratégia végrehajtásának, az ország szuverenitása és alkotmányos rendje védelmének, biztonságpolitikai céljai elérésének és nemzeti érdekei érvényesítésének fontos eleme. Elengedhetetlen, hogy rendelkezésre álljanak azok információk, amelyek a kockázatok és fenyegetések időbeni felismeréséhez és kivédéséhez, valamint a kormányzati döntések megalapozásához szükségesek. A külföldön működő magyar intézményeket, valamint a válságkezelő és békefenntartó feladatokban részt vevő magyar alakulatokat és szakértőket érintő fenyegetéseket mielőbb fel kell tárni. Kiemelt jelentőségű az alkalmazott katonai erő megfelelő felkészítése, kiképzése az eltérő kultúrájú, fejletlen infrastruktúrájú, gyenge államszervezettel rendelkező országokban történő alkalmazás előtt a várható viszonyokra. A felkészítés során a katonákkal meg kell ismertetni az adott térség kulturális és politikai viszonyait. A CULTINT megfelelő módszer lehet a kellő ismeretanyag megszerzésére.

A Stratégia célul tűzi ki a Magyarországot érintő biztonsági kihívásoknak megfelelően, a magyar szervek koordinált tevékenységével szorosabb együttműködés kialakítását és fenntartását a szövetséges államok hírszerző és elhárító szervezeteivel. A belső biztonság fenntartása, a NATO és az EU biztonságát veszélyeztető kihívások kezelésében vállalt felelősség megköveteli a rendvédelmi és a válságkezelési intézményrendszer erősítését, az információszerzés, információ-megosztás és információértékelés hatékonyságának növelését, valamint képességeinek fejlesztését.

A Katonai Biztonsági Stratégia a KNBSZ hatékony tevékenységének szükségességét fogalmazza meg a válságok előrejelzésében, a katonai műveletekhez szükséges információk megszerzésében, elemzésében, értékelésében és megosztásában, valamint a válságkörzetekben szolgálatot teljesítő katonák biztonsága érdekében. A műveleti területen jellemzően összetett kihívásokkal kell szembenézni. A gyakran változó biztonsági helyzet szintén megnöveli a pontos és időbeni információk és értékelések iránti igényt.

Feladatvégzése során a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnak együtt kell működnie a HM és a MH szerveivel, a magyarországi nemzetbiztonsági szolgálatokkal, a NATO és az EU hírszerző/elhárító szervezeteivel. Továbbá kiemeli az információszerző és értékelő eszközök, módszerek fejlesztésének, az innovatív eljárások alkalmazásának, valamint a legfrissebb kutatási eredmények és tapasztalatok hasznosításának fontosságát a hírszerző munkában.

A transznacionális kihívások közül a nemzetközi terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek proliferációja, a kábítószer-kereskedelem és a szervezett bűnözés tekinthető a legjelentősebb fenyegetésnek. Az említett kockázati tényezők az országhatárokon való túlnyúlásuk, valamint

geopolitikai és technológiai jellegük miatt, az ellenük folytatott küzdelem a nemzetbiztonsági és rendvédelmi erők szoros hazai és nemzetközi együttműködésével lehet csak eredményes.⁶⁷

A terrorizmus korunk jelentős globális fenyegetése. Folyamatosan változó módon veszélyezteti hazánk szövetségi rendszerét és értékrendjét. Magyarország terrorveszélyeztetettsége alacsony, azonban nem szabad megfedkezni a külföldi eredetű vagy a külföldi magyar érdekeltségek elleni fenyegetettséget, amelyeknek lehetnek az országot érintő biztonsági és gazdasági következményei. A terrorizmus csak összehangolt intézkedésekkel küzdhető le. Nemzeti érdekünk, hogy továbbra is részt vegyünk a terrorizmus elleni nemzetközi fellépésben, a nemzetközi terrorellenes szervezetrendszer fejlesztésében, valamint az ENSZ, az EU és a NATO vonatkozó erőfeszítéseiben. A sikeres belföldi terrorellenes tevékenységhez is szükséges a kétoldalú és multilaterális együttműködés. A terrorizmus elleni fellépés integrált megközelítésben egyszerre szolgálja a megelőzést, a terrorizmus felszámolását, a védelmi képességek megerősítését és a felkészülést a veszélyhelyzetekre. A megelőzésben kiemelt szerepet kap a terrorizmust kiváltó okok kezelése, a szélsőséges csoportok szándékainak megismerése. A terrorizmus felszámolása során a terrorcselekmények felderítése és megakadályozása, a terrrorszervezetek felderítése és a személyek felelősségre vonása mellett kiemelt figyelmet kell fordítani az azt elősegítő illegális cselekmények, a tömegpusztító fegyverek elterjedésének és a terrorfinanszírozás megakadályozására is. A védekezés kiemelt területe a terroristák potenciális célpontjainak megóvása és biztonságuk erősítése. A hírszerzés számára komoly kihívást jelent a terrorista csoportok felfedése. Rejtekhelyük (hegyes vidék, barlangok) korlátozza a SIGINT eredményességét. Az Internet adta lehetőséget kihasználva, gyakran videókban, zenékben kódoltan kommunikálnak egymással, amely nehezen detektálható. A megszerzett adatok elemzése-értékelése komoly kapacitásokat kíván a többféle nyelv és bonyolultabb bonyolultabb kódolási eljárások használata miatt. FININT-módszerekkel nehezen kivitelezhető a pénzügyi háttérük felderítése, mert tranzakcióik többnyire hivatalos cégek fedésében, nem kirívóan nagy ügyletek lebonyolításával zajlik.

A tömegpusztító fegyverek, a hordozóeszközök, valamint az előállításukhoz szükséges kettős felhasználású termékek és ismeretanyagok elterjedése kiszámíthatatlan veszélyforrást jelentenek a nemzetközi békére és biztonságra. A nemzetközi leszerelési és exportkorlátozási megállapodások korlátozzák a tömegpusztító képességek elterjedését, ugyanakkor számos

⁶⁷Dr. Kis-Benedek József: A nemzetbiztonsági szolgálatok előtt álló kihívások, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerződési Egyetem, Budapest, 2013.

ország esetében hatásuk nem érvényesül. Magyarország érdekelt a tömegpusztító fegyverek proliferációjának megakadályozásában, a nemzetközi leszerelési folyamat további erősítésében, a fegyverzetellenőrzés hatékony nemzetközi megvalósításában és szabályozásában. A különböző mérési eljárások sem mindig vezetnek sikerre, viszont a kettős felhasználású termékek beszerzése felkeltheti a hírszerző szolgálatok figyelmét. A kutatás-fejlesztés és a tesztelés időszakában az adatszerzés rendkívül nehéz, főként akkor, ha pontos információra van szükség. A kutatás jellemzően zárt intézményekben folyik, főként elméleti, szellemi tevékenységről van szó. Gyakran előfordul a kettős felhasználású termékek gyártása, erre kiváló példa az iráni atomprogram. A földalatti kutatóállomások erősen korlátozzák, az IMINT szerepet. A dúsított urán felfedése a gyártásfolyamat biztonsági eljárásai miatt még érzékeny műszerekkel is nagyon bonyolult. A proliferációs tevékenység felfedésére a HUMINT lehet az egyik leghatékonyabb módszer. A programban részt vevő tudósok, mérnökök és adminisztratív munkát végzők segítségével történhet adatszerzés.

Kábítószer-kereskedelem és -fogyasztás az elmúlt években társadalmi problémává vált Magyarországon. Hazánk korábban tranzitországnak és a felhasználás szempontjából mérsékelten fertőzött területnek számított, mára azonban célországga vált, valamint – a migrációval és a szervezett bűnözéssel összefonódva – a kábítószer-előállítás is egyre növekvő tendenciát mutat. A kábítószer-bűnözés elleni hatékony fellépés feltétele a rendészeti munka hatékonyságának növelése, az illetékes szervek technikai ellátottságának és személyi állománya képzettségének javítása, továbbá a nemzetközi szervekkel folytatott széleskörű információcsere és együttműködés.

Komoly nemzetbiztonsági kockázatnak minősül a kábítószer-kereskedelemmel összefonódott, de akár más tevékenységi körrel rendelkező (például emberkereskedelem, védelmi pénzek begyűjtése, olajmaffia, stb.) szervezett bűnözői szervezetek tevékenysége, amely kormányok gyengüléséhez, leépüléséhez vezethet. A bűnszervezetek célcsoportjává vált az államigazgatási és rendvédelmi szervek személyi állománya. A szervezett bűnözés igyekszik összefonódni a rendvédelmi szervekkel, így eltorzíthatja azok működését, továbbá kísérletet tesznek a politikai döntéshozatalba való beszivárgásra is. A szervezett bűnözés elleni küzdelem elengedhetetlen eszköze a bűnüldöző szervek, rendvédelmi szervek, az igazságszolgáltatás és a nemzetbiztonsági szolgálatok szoros együttműködése. A hatékony fellépés egyik legfontosabb célja a bűnszervezetek anyagi hátterének felderítése. A szervezett bűnözés elleni küzdelem egyik alapfeltétele az államigazgatásban, a bűnüldözésben, az igazságszolgáltatásban, a rendvédelmi szerveknél, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatoknál

dolgozók esetében a szervezett bűnözői csoportok befolyását megakadályozó jogi szabályozás kialakítása, felügyeleti rendszer működtetése.

A modern kor technikai fejlődése magával hozta a mindent behálózó infokommunikációs rendszert, mely következtében biztonsági tényezőként kell számon tartani a számítástechnikai hálózatokat. Ennek értelmében a kiberbiztonság is egyfajta új kihívásként jelenik meg. Az állam és a társadalom működése egyre meghatározóbb módon a informatikai-telekommunikációs hálózatokra épül, kritikus infrastruktúraként jelenik meg a fizikai és virtuális térben. Az Internet elterjedésével a számítógépes hálózatok kiberfenyegetettsége is megnőtt. A számítógépes hálózatok elleni támadások megzavarhatják az információs és kommunikációs rendszerek rendeltetésszerű működését, ami fennakadást okozhat a kormányzati szférában, ezzel jelentős anyagi károkat és káoszt idézve elő. Az ilyen jellegű, egyre gyakoribb nem fegyverrel elkövetett, halálos áldozatot közvetlenül nem követelő, aszimmetrikus támadások miatt vált használatossá a kiberhadviselés fogalma. A terrorista csoportok felismerve az ebben rejlő lehetőségeket, eszközként kezdték használni a modern hadviselésben kiemelt fontosságú hálózatok működésének ellehetetlenítésére. E támadások eredetét és motivációját gyakran nehéz felderíteni. A kibertér egyre nagyobb mértékű nemzetbiztonsági, honvédelmi, bűnüldözési és katasztrófavédelmi vonatkozású kockázatokat és fenyegetéseket rejt, amelyek kezelésére, a megfelelő szintű kiberbiztonság garantálására, a kibervédelem feladatainak ellátására és a nemzeti kritikus infrastruktúra működésének biztosítására Magyarországnak is készen kell állnia.

A Stratégiák rávilágítottak, hogy a terrorizmus, a szervezett bűnözés, az egyéb illegális tevékenységek jelentette aszimmetrikus fenyegetések, más globális, regionális és belső kihívások, valamint a politikai, katonai és gazdasági információk megvédése szükségessé teszi, hogy az ország rendelkezzen erős felderítési és elhárító képességgel.

10. A katonai hírszerzés tevékenységét érintő másodlagos kihívások:

A magyar katonai hírszerzést érintő kihívások igen sokrétűek. Ez előbbiekben tárgyalt, a katonai hírszerzés szervezetén kívülről jövő, hagyományos kockázati tényezők mellett, a szakmai, tevékenységi környezetben is lehetnek olyan kihívások, amelyeknek a lehető legjobban meg kell felelni.

Napjainkban a hírszerzés/felderítés nem koncentrálhat csupán egy ország vagy régió területére. A globális kapcsolatokkal rendelkező bűnszervezetek, terrorista csoportok

kommunikációjának nyomon követése több ország irányába is történhet. Ehhez megfelelően alkalmazkodnia kell a hírszerzés ágainak is. Nagy területi kiterjedésű tevékenység esetén célravezető lehet a szövetségi rendszeren belüli együttműködés, ezáltal kevesebb teher jut egy-egy szolgálatra.

Az OSINT kapcsán elérhető nagymennyiségű adat szintén komoly kihívás elé állíthatja az adatfeldolgozó, elemző-értékelő szakállományt. A feldolgozás hatékonyságát növelheti a számítógépes eljárások alkalmazása, lerövidítve ezzel a feldolgozási időt. A következő években valószínűleg még több nyílt forrásból származó információ kerülhet a hírszerzők elé, ami az elemző munka információs túlterheléséhez vezethet. Az OSINT kapcsán érdemes megemlíteni a források hatalmas terjedelmén túl, azok megbízhatatlanságát. Abban az esetben, ha az adatok elsődleges forrása nem azonosítható, nem tekinthetőek megbízhatónak. Felhasználásuk ennek ellenére nem kizárt, de nagy körültekintést igényel. Gyakran nem hiteles forrásból származó adatok kerülnek fel az internetes adatbázisokba. Terrorszervezetek felismerve az ebben rejlő lehetőségeket, gyakran hamis, megtévesztő információkat tesznek közzé, amelyek ellenőrzése komoly kapacitásokat von el az elemző-értékelő csoporttól.⁶⁸

Az anyagi források is képesek kihívást okozni a hírszerző szolgálatoknak. A korszerű technológiai fejlesztés eszköz- és pénzigénye meghaladja a világ valamennyi információszerző szolgálatának lehetőségeit. Bár a szolgálatok speciális megrendeléseikkel továbbra is jelen lesznek a kutatás-fejlesztésben, egyre inkább rákényszerülnek, hogy a globalizált piac által kikényszerített fejlesztési eredményeket adaptálják és alkalmazzák.⁶⁹

Az általam említett néhány másodlagos kihívástól természetesen sokkal több jelentkezik a hírszerzés napi feladatai során. Ezek megoldása magasfokú szakértelmet, találékonyságot és legfőképpen gyorsaságot igényel, ezzel biztosítva a szervezet további feladatorientált, zökkenőmentes működését. Annak érdekében említettem néhány a szervezeti működés során jelentkező problémát, hogy rávilágítsak arra, nem csak a megváltozott biztonsági környezet képes kihívásokat, váratlan helyzeteket generálni.

⁶⁸Dr. Vida Csaba: Nyílt forrású adatszerzés (OSINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2013.

⁶⁹Tóth András mk. ezredes: A felderítés perspektívái a technológiai fejlődés tükrében, Felderítő Szemle II. évfolyam 1. szám, Budapest, 2003. április, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2003-1.pdf> letöltve: 2014.04.12.

11. Összegzés:

Az önálló magyar katonai hírszerzés a 90 éves történelme során több strukturális és feladatrendszert érintő változáson is átesett. A hírszerzés fő erő kifejtésének irányát az aktuális szövetségi rendszer határozta meg, gyakran országunk érdekeinek háttérbeszorításával.

Az '50-es évek közepétől a '80-as évek végéig a Varsói Szerződés és a NATO stratégiai szembenállása határozta meg a hírszerző szolgálatok együttműködését. Az általános együttműködésen kívül a tagállamok között regionális és bilaterális együttműködés is megvalósult. A magyar katonai hírszerzés számára elsősorban a volt Csehszlovákia és a Német Demokratikus Köztársaság katonai felderítő szolgálataival történő kapcsolattartás volt kiemelkedően hasznos. Ebben az időszakban a magyar katonai hírszerzés (felderítés) fő feladatát a NATO fegyveres erőiről, különösen a nyugat-európai nagyhatalmak (NSZK, Olaszország, Nagy-Britannia és Franciaország), valamint az európai semleges országok (Ausztria és Svájc) katonapolitikájáról és haderőiről történő információszerzés képezte.

A Kelet-Közép-Európai régióban Magyarország volt az első rendszerváltó ország. A Varsói Szerződés megszűnésével a korábbi biztonsági környezet is jelentősen átalakult. A magyar politikai vezetés szinte azonnal jelezte a NATO-hoz és az Európai Unióhoz való csatlakozási szándékát.

Magyarország 1999-es NATO-tagdá válása komoly kihívás elé állította a magyar katonai hírszerzést. A KFH-n belül megalakított Helyzetértékelő és Jelentő Központ lehetővé tette a NATO Jugoszlávia elleni légi hadműveletének megkezdését és a kiobbant válság hatékony kezeléséből adódó felderítési feladatok eredményes végrehajtását. Bonyolult nemzetközi környezetben, a lehető leggyorsabban meg kellett felelni a szövetségi elvárásoknak. Az új szövetségi rendszerbe való belépés új kötelezettségekkel és kihívásokkal járt.

A NATO 2010-ben elfogadott Stratégiai Koncepciója kiemelt területként tekint a terrorizmus elleni küzdelemre, amelyhez a magyar katonai hírszerzés hírszerző képessége és elemző-értékelő kapacitása felhasználásával járul hozzá. A két- és többoldalú együttműködés során az összegyűjtött információk minél hatékonyabb megosztására törekszik a NATO-tagországok nemzetbiztonsági szolgálataival.

2004-es Európai Unióhoz való csatlakozást követően Magyarország integrálódott az EU Katonai Törzshöz. Ezzel együtt az EU „hírszerző közösségének” tevékenységébe is bekapcsolódott. Az Európai Unió nem rendelkezik saját információszerző képességgel. A NATO-hoz hasonlóan a tagállamok hírszerző szolgálataitól beérkező információkat

dolgozzák fel. A stratégiai jellegű előrejelzések mellett egyre nagyobb mértékben mutatkozik igény hadműveleti-harcászati szintű felderítési adatokra. Ennek biztosítása az EU hírszerző szervezetei számára az egyik legnagyobb kihívás, ugyanis csak rendkívül korlátozottan képesek rövid időn belül összegyűjteni az információkat a tagállamok hírszerző szolgálataitól.

2012. január 01-jén az MK KFH és MK KBH összevonásával megalakult a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, ami a kormány irányítása alatt álló, az ország egész területére kiterjedő illetékességgel rendelkező, önálló gazdálkodást folytató költségvetési szerv. A KNBSZ feladatait a 1995. évi CXXV. számú törvény alapján végzi. Tevékenységének fő profilja a biztonságpolitika katonai elemeire, a katonapolitikára, a hadiiparra vonatkozó információszerzés, továbbá prognosztizálja az ország elleni katonai fenyegetéseket, elemzi hazánk közvetlen környezetében elhelyezkedő katonai erők szándékait. Magyarország többi hírszerző/felderítő szolgálatával együttműködve részt vesz az ország biztonságát veszélyeztető egyéb tényezők (terrorizmus, illegális fegyverkereskedelem, nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák jogellenes forgalma, stb.) felderítésében, továbbá kiemelt szerepet tölt be az ország függetlenségének és törvényes rendjének védelmében.

A KNBSZ felelős a katonadiplomácia irányításáért is. A katonadiplomácia - a védelemdiplomácia részeként - a fegyveres erők nemzetközi képviselőjét megvalósító diplomáciai tevékenység intézményes formája, amely során diplomáciai státusszal rendelkező katonaszemélyek közreműködése szükséges. A véderőattasék általános feladata a képviselő, az érdekvédelem, a tárgyalás, a kapcsolatfejlesztés, valamint a tájékozódás és tájékoztatás. A katonadiplomáciai képviselő legális módon folytat tájékozódó és tájékoztató tevékenységet a fogadó országban.

A 2012-ben kiadott Nemzeti Katonai Stratégia és Nemzeti Biztonsági Stratégia célja azoknak a stratégiai szintű célkitűzések, irányok, eszközök és források kijelölése, amelyek révén a Magyar Honvédség teljesítheti küldetését a nemzeti érdekek és a szövetségi kötelezettségek figyelembevételével.

A transznacionális kihívások kiemelten veszélyesek lehetnek az ország és szövetségi rendszere biztonságára. A nemzetközi terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek proliferációja, a kábítószer-kereskedelem és a szervezett bűnözés tekinthető a legjelentősebb fenyegetésnek. Az említett kockázati tényezők az országhatárokon való túlnyúlásuk, valamint geopolitikai és technológiai jellegük miatt, az ellenük folytatott küzdelem a nemzetbiztonsági és rendvédelmi erők szoros hazai és nemzetközi együttműködésével lehet csak eredményes. Az euro-atlanti térség államainak, így Magyarországnak is globális szinten a nemzetközi terrorizmus, a közel-

keleti térség instabilitása, a tömegpusztító fegyverek proliferációja, a széles körben elterjedt informatikai rendszerek sebezhetősége jelentik a legnagyobb biztonsági kockázatot, amely komoly kihívások elé állítják az ország hírszerző rendszerét.

A katonai hírszerzés a válságok, konfliktusok előrejelzésére és felderítésére összpontosít. A hírszerző tevékenység nem annyira az egyes célországokra, hanem inkább azokra a régiókra, körzetekre koncentrál, ahonnan a konfliktus kiindulhat, azonban ezek a területek ritkán határozhatók meg földrajzilag, mivel gyakoriak a határokon áttérjedő, úgynevezett transznacionális veszélyek. Elengedhetetlen, hogy rendelkezésre álljanak azok az információk, amelyek a kockázatok és fenyegetések időbeni felismeréséhez és kivédéséhez, valamint a kormányzati döntések megalapozásához szükségesek. Kiemelt jelentőségű a missziókban résztvevő magyar katonai kontingensek megfelelő felkészítése és a műveleti területen biztonságának javítása megfelelő információk biztosításával. A nemzeti és a szövetségi keretek között folytatott felderítés és hírszerzés feladatai hatékony végrehajtásához szakmailag jól képzett és nyelveket beszélő, nemzetközi eljárásokat megfelelően ismerő szakállomány szükséges.

A hírszerző szolgálatok számára nemcsak a megváltozott biztonsági környezet képes problémákat, váratlan helyzeteket generálni, hanem a másodlagos, szervezeti működés során is jelentkehetnek kihívások. Az OSINT kapcsán elérhető nagymennyiségű adat komoly kihívás elé állíthatja az adatfeldolgozó, elemző-értékelő szakállományt. A források megbízhatatlansága is gondot okozhat. Az anyagi források is képesek kihívás elé állítani a hírszerző szolgálatokat.

A magyar katonai felderítés/hírszerzés rendszerváltás utáni történetének legfőbb jellemzője, hogy folyamatosan képes volt alkalmazkodni a biztonsági környezet változásaihoz és az ország aktuális státuszából adódó követelményekhez. Gyorsan és hatékonyan integrálódott a NATO és az EU katonai hírszerző szervezeteibe. Azóta is - a folyamatosan nehezedő körülmények ellenére - magas színvonalon végzi az szövetségi rendszerből érkező információs igények kielégítését.

12. Források:

- http://informatika.gtportal.eu/index.php?f0=alapfogalmak_01
- Dr. Czuprák Ottó - Dr. Kovács Gábor: Vezetés- és szervezéselmélet, Nemzeti Közzolgálati és Tankönyvkiadó Zrt., Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2013.
- <http://eduline.hu/segedanyagtalalatok/letolt/3574> letöltve: 2014.04.15.
- <http://hu.scribd.com/doc/124892750/Carl-von-Clausewitz-A-haborurol-I-kotet>
- Dr. Kis-Benedek József: Az emberi erővel folytatott hírszerzés (HUMINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2013.
- Dr. Kis-Benedek József nyá. ezredes: A katonadiplomácia helye, szerepe a diplomáciában és a külpolitikában, Felderítő Szemle VII. évfolyam 2. szám, Budapest, 2013. november, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-2.pdf> letöltve:2014.03.28.
- Dr. Kis-Benedek József: A nemzetbiztonsági szolgálatok együttműködés, Hadtudomány, XXIII. évfolyam 1-2 szám, 2013. március
- Dr. Kis-Benedek József: A nemzetbiztonsági szolgálatok előtt álló kihívások, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2013.
- Hadtudományi Lexikon, Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995.
- Dr. Kis-Benedek József: Az emberi erővel folytatott hírszerzés (HUMINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2013.
- Dr. Vida Csaba: Egyéb hírszerzési ágak, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2013.
- Dr. Vida Csaba: Nyílt forrású adatszerzés (OSINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2013.
- Dr. Vida Csaba: A hírszerzési ciklus, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2013.

- Dr. Vida Csaba: Létezik-e még a hírszerzési ciklus? (Miről szól a hírszerzés?), Felderítő Szemle, XII. évfolyam 1. szám, 2013. szeptember-október, <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-1.pdf> letöltve:2014.03.17.
- Dr. Vida Csaba: Hírszerzés szerepe, jelentősége, az információgyűjtés fajtái és formái, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.
- Dr. Izsa Jenő: Nemzetbiztonsági alapismeretek (A titkosszerológatok működése), Egyetemi Jegyzet, ZMNE KLHTK Biztonság- és Védelempolitikai tanszék, Budapest, 2009, <https://olibox.uni-nke.hu/cgi-olibox91/w207.bat?session=1414656512&infile=&sobj=4493&cgimime=application%2Fpdf> letöltve: 2014.03.28.
- Izsa Jenő: A titkosszerológatok tevékenységének általános jellemzői, ellenőrzésük és irányításuk kérdései, Szakmai Szemle, 2009. 2. szám, http://www.kfh.hu/hu/letoltes/szsz/2009_2_szam.pdf letöltve:2014.03.17.
- Intelligence FM 2-0, U.S. Army Intelligence Center of Excellence, Fort Huachuca, March 2010, <http://www.fas.org/irp/doddir/army/fm2-0.pdf> letöltve: 2014.03.28.
- Botz László: Hírszerzés a NATO kapujában Új honvédségi szemle LIII. évfolyam 3. szám, 1999. március
- Várhalmi A. Miklós: A hírszerzés, felderítés szerepe és jelentősége a XXI. századi NATO számára, 2008., www.varhalmi.hu/cucc/37241.rtf letöltve:2014.03.19.
- Várhalmi A. Miklós: A magyar titkosszerológatok megnövekedett jelentősége a XXI. századi védelmünkben, http://www.varhalmi.hu/sub_site.php?doc=361423 letöltve: 2014.04.12.
- Dr. Tömösváry Zsigmond nyá. dandártábornoknak (PhD): Az MNVK 2. csoportfőnökségtől a Katonai Nemzetbiztonsági Szerológatig (A katonai felderítés/hírszerzés története a rendszerváltozástól napjainkig) című előadása A XIX-XX. századi Magyar Állam nemzetbiztonsági szervezetei című konferencián, http://www.kfh.hu/felderitoktarsasaga/letoltes/kiadvanyok/Dr_Tomosvary.pdf letöltve: 2014.04.08.

- Departure of Defence Dictionary of Military and Associated Terms, Joint Publication 1-02, 8 Nov 2010, http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp1_02.pdf letöltve: 2014.04.05.
- Balogh Péter: Rádióelektronikai felderítés (SIGINT), Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.
- Dr. Hajma Lajos nyá. ezredes: A katonai felderítés és hírszerzés története, egyetemi jegyzet, ZMNE_Felderítő Tanszék, Budapest, 2001., www.zmne.hu/tanszekek/Hadtortenelem/tematika/spy/hirszerzes.doc letöltve: 2014.04.08.
- <http://www.kfh.hu/hu/tortenete.html> letöltve: 2014.04.08.
- Magyar Balázs: A magyar katonai hírszerzés tevékenységének fő iránya és jellemzői a Varsói szerződés időszakában, http://epa.oszk.hu/02400/02463/00002/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2008_2_014-021.pdf letöltve: 2014.04.08.
- Jakus János: A VSZ gyakorlatainak jellemző vonásai a feltételezett délnyugati hadszíntéren, http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2005/3/2005_3_9.html letöltve: 2014.04.08.
- <http://www.kfh.hu/hu/tortenete.html>
- Dávid Ferenc: Történeti visszatekintés a magyar titkosszerológatokra, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.
- Dr. Bagi József: A Katonai Nemzetbiztonsági Szerológat, Nemzetbiztonsági alapismeretek, szerk.: Dr. Kobolka István, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2013.
- 1995. évi CXXV. számú a nemzetbiztonsági szerológatokról szóló törvény, forrás: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99500125.TV letöltve: 2014.03.29.
- Bali József: A katonadiplomáciai tevékenység fontos tényező napjainkban is, Felderítő Szemle VII. évfolyam 4. szám, Budapest, 2008. december forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2008-4.pdf> letöltve: 2014.03.28.

- Siklósi Péter: A magyar katonadiplomácia irányításának jelenlegi helyzete, Felderítő Szemle VII. évfolyam 2. szám, Budapest, 2013. november, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-2.pdf> letöltve:2014.03.28.
- Bécsi szerződés a diplomáciai kapcsolatokról, forrás: <http://www.diplomacia.hu/fileDb/VRXGXV/becsialap.pdf> letöltve: 2014.03.28.
- Dr. Béres János dandártábornok: A KNBSZ szerepe a katonadiplomáciai tevékenység irányításában, Felderítő Szemle VII. évfolyam 2. szám, Budapest, 2013. november, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2013-2.pdf> letöltve:2014.03.28.
- Lakatos Zsolt: Az Európai Unió hírszerzésének jelenlegi helyzete és kihívásai, A nemzetbiztonsági szolgálatok együttműködés, Hadtudomány, XXIII. évfolyam 1-.2 szám, 2013. március,
- forrás: http://www.kormany.hu/download/9/ae/e0000/nemzeti_katonai_strategia.pdf#!DocumentBrowse letöltve: 2014.04.18.
- Varga Gergely: A NATO új lisszaboni Stratégiai Koncepciója, forrás: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/varga_gergely-a_nato_uj_lisszaboni_strategiai_koncepcioja.pdf letöltve:2014.04.18.
- forrás: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIHU.pdf> letöltve: 2014.04.18.
- forrás: http://www.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_hatarozat.pdf letöltve: 2014.04.18.
- Németh Miklós őrnagy, Varga Edit főhadnagy: A Magyar Köztársaságot érintő új típusú fenyegetések elemzése, Felderítő Szemle I. évfolyam 2. szám, Budapest, 2002. december, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2002-2.pdf> letöltve: 2014.04.12.
- Tóth András mk. ezredes: A felderítés perspektívái a technológiai fejlődés tükrében, Felderítő Szemle II. évfolyam 1. szám, Budapest, 2003. április, forrás: <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2003-1.pdf> letöltve: 2014.04.12.